

L'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors de 1923

per
P. BOHIGAS TARRAGÓ
SECRETARI DE L'EXPOSICIÓ

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500611274

LLIBRERIA CATALONIA

PLAÇA DE CATALUNYA, 17

BARCELONA

1930

KL
/10660

*A l'amic
Vidal i Ventosa
Maly Lavaggi*

L'EXPOSICIO INTERNACIONAL
DEL MOBLE I DECORACIO
D'INTERIORS DE 1923.

L'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors de 1923

per

P. BOHIGAS TARRAGÓ

SECRETARI DE L'EXPOSICIO

LLIBRERIA CATALONIA

PLAÇA DE CATALUNYA, 17

BARCELONA

1930

SUMARI

	<u>Pág.</u>
Per què es publica aquest llibre	7
I — Origen de l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'interiors .	11
II — Organs directius	15
III — El recinte de l'Exposició	21
IV — Propaganda	25
V — Les instal·lacions: La Secció Primera	33
La Secció Segona	38
La Secció Tercera.	45
La Sala Francesa	51
Les exhibicions tècniques i escolars	65
Mobiliari i Decoració de la Casa Humil	67
Altres exhibicions.	69
VI — Actes i Festes	71
VII — Estadística	77
Gravats	81

PER QUÈ ES PUBLICA AQUEST LLIBRE

L'«Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors» es va inaugurar el dia 13 de setembre de l'any 1923 a les cinc de la tarda, és a dir, unes hores després del famós cop d'Estat del general Primo de Rivera, que va sorprendre als organitzadors de l'Exposició, els quals havien fixat aquesta data sense sospitar, naturalment, que pogués coincidir amb aquest fet extraordinari.

L'Exposició va viure, doncs, dintre el període de més febre trasbalsadora de la Dictadura, en termes que, com se pot veure en la llista de persones que formaven el seu Comitè i que apareix en les pàgines següents, els canvis de càrrecs varen ésser ràpids i nombrosos, complicant molt sovint el protocol o el cerimonial d'alguns dels actes oficials que es celebraven, perquè hi va haver dia que al matí no se sabia qui fóra l'alcalde o el regidor al que tocaria presidir el banquet del vespre.

Cambó havia dimitit abans del cop d'Estat; Maynés, que l'havia substituït, també va haver de deixar el càrrec en ésser destituït l'Ajuntament; i Pich, per últim, va abandonar igualment el càrrec de Comissari, quan l'Ajuntament nomenat per la Dictadura el va derrotar en la votació per a un nou Comitè de l'Exposició.

Aquesta situació es va produir també en les oficines de l'Exposició, on hi va haver un general trasbalsament de llocs, l'entrada d'elements nous i, per últim, els nomenaments i les plantilles d'empleats que han fet l'Exposició darrera.

Gairebé tots els que havíem ocupat els primers llocs en el període de preparació del gran Certamen i, sobretot, en el d'execució de l'Exposició del Moble, vàrem quedar a segon o a darrer terme.

Jo, especialment, vaig quedar arreconat. He treballat durant l'Exposició gran com un simple soldat de fila, com un empleat puntual que compleix reglamentàriament amb el seu deure. Però no he ocupat cap d'aquells llocs de representació i d'iniciativa que havia ocupat abans.

Això va fer que, en arribar l'hora de la liquidació de l'«Exposició del Moble» quan ja s'havia dissolt el seu Comitè i la Comissió encarregada del Catàleg, el Secretari ja no tingués aquella autoritat que havia tingut en els primers organismes directius, ni fos escoltat amb l'atenció amb què aquests l'havien honorat.

Per altra part, ja es comprèn que l'obra, modesta o important, que aquest Comitè anterior a la Dictadura havia portat a terme, no podia ésser de cap manera grata als homes del nou règim i, sobretot, no era lògic esperar d'aquests una decisió o un esforç per a propagar aquesta obra o per retre-li un públic record.

Així i tot vaig demanar repetidament que el Comitè de l'Exposició, complint un acord del que s'havia cuidat de la del Moble, publicués la Memòria d'aquesta exposició monogràfica; però cap vegada vaig aconseguir una decisió favorable.

Encara que els acords dilatoris i a última hora negatius que consten en les actes, es basen en motius d'ordre diferent, el cert és que el refús es fundava exclusivament en els que abans he indicat, els quals si bé és cert que responien a la política dels que llavors manaven i àdhuc a una passió personal sinó legítima, humanament explicable, eren evidentment contraris a l'interès públic, ja que l'Exposició s'havia fet amb caràcter d'assaig i, des d'aquest punt de vista, era convenient conèixer les dades relatives a l'organització i celebració d'aquest Certamen.

Evidentment, l'interès d'aquestes dades en el moment actual, desembre de 1930, quan ja s'ha celebrat l'Exposició gran, ha disminuït considerablement, perquè han perdut el valor d'antecedent a tenir en compte per a l'efectivitat d'aquesta, i perquè hi ha entre l'una i l'altra una enorme diferència de volum material.

Però és indiscutible, en primer lloc, que aquestes dades poden tenir, en canvi, en el dia d'avui el valor d'una curiosa comparació, guardades, naturalment, les proporcions materials corresponents.

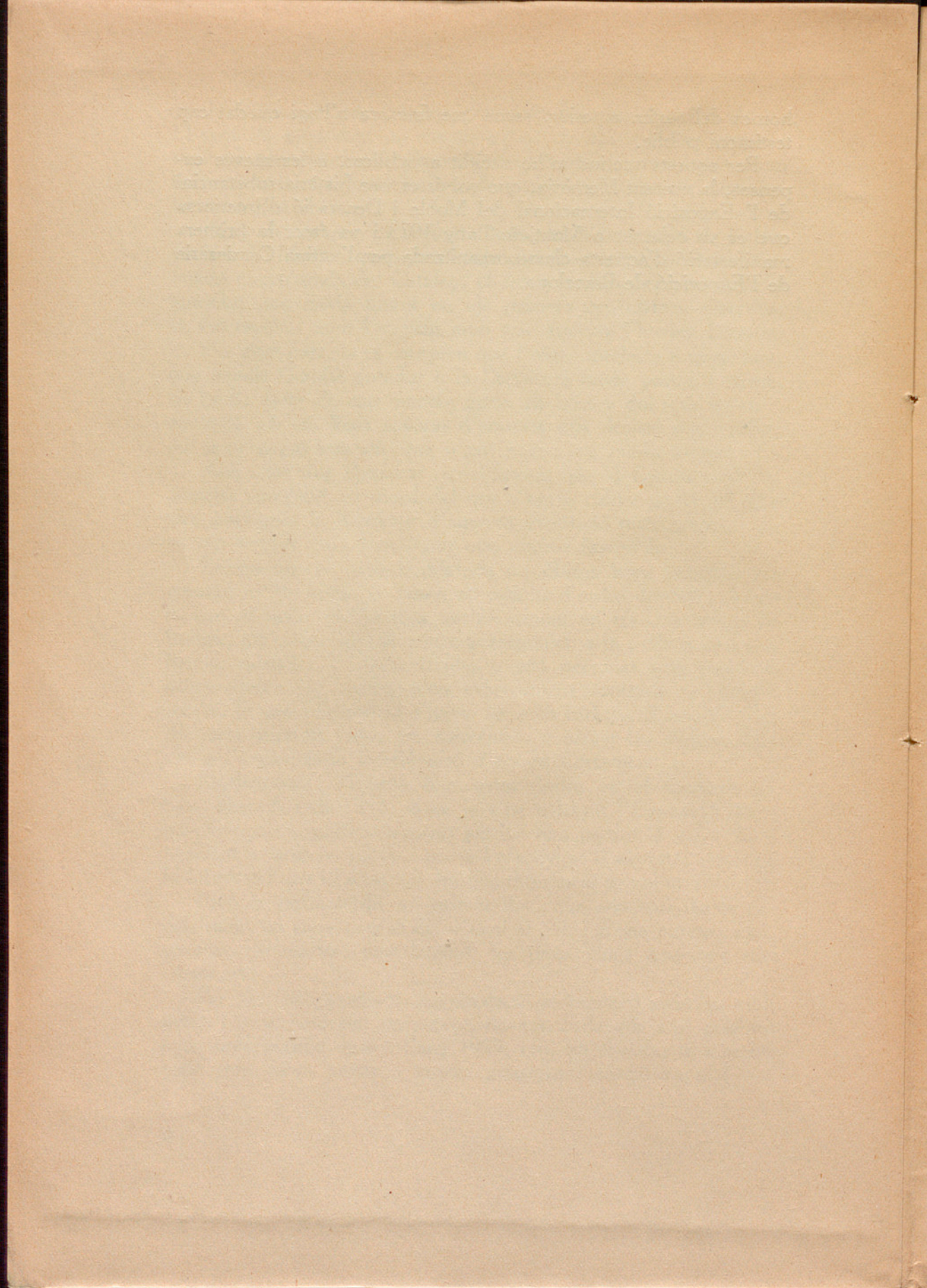
Per altra banda aquella manifestació industrial i artística, molt petita i molt modesta, certament, davant de la que s'ha celebrat amb tanta pompa durant l'any 1929, fou, no obstant, una realització que varen portar a terme, generosa i entusiastament uns

homes del règim anterior, sense que fins ara n'hagi quedat cap testimoni públic.

Per aquests motius m'he decidit a publicar, a les meves expenses, la present Memòria, que vol ésser una història substancial de l'«Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors» que es va celebrar a Montjuïc l'any 1923 i va ésser la primera manifestació d'aquesta classe organitzada per l'antiga Comissaria de l'Exposició de Barcelona.

ORIGEN DE L'EXPOSICIO INTERNACIONAL DEL MOBLE I DECORACIO D'INTERIORS

A principis de maig de l'any 1913 un grup d'industrials electricistes tingué la idea de celebrar a Barcelona una Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques.

Tal propòsit va ésser acollit amb gran entusiasme per una Assemblea, celebrada en el «Foment del Treball Nacional», primer, i després per l'Ajuntament, el qual, en sessió de 27 de maig d'aquell mateix any, votà un crèdit de 500.000 pessetes. L'Estat, per la seva banda, va concedir caràcter oficial al projectat Certamen.

Més tard es va ampliar el projecte, i l'Ajuntament en sessió del 4 de desembre del mateix any va resoldre encarregar-se'n, constituint una Junta Directiva integrada pels senyors Comte de Torroella de Montgrí, Josep Collaso, Raimond d'Abadal, Comte de Lavern, Josep A. Mir i Miró, Alexandre Lerroux, Joan Pich, Pere Corominas, Emili Junoy, Jaume Carner, Marquès d'Alella, Francesc d'A. Cambó i Duc de Solferino.

En la pròpia sessió aprovà l'Estatut i concedí un crèdit inicial de 10.000.000 de pessetes per a organitzar el Certamen.

La Junta Directiva es va constituir el 20 de desembre i, a proposta seva, l'Ajuntament, en sessió del 27 de març de 1914, va acordar que l'Exposició es celebrés l'any 1917 (15 d'abril-15 d'octubre) conjuntament amb una de General Espanyola.

La Junta Directiva va escollir, en principi, la muntanya de Montjuïc per emplaçament del certamen, i el 30 d'abril del mateix any 1914 l'Ajuntament aprovà el projecte d'ampliació del Parc de Montjuïc (Laribal).

El 16 de juliol immediat, les Corts aprovaren la llei de l'Exposició, els extrems més importants de la qual eren: declaració

d'oficialitat de les exposicions, quedant sota l'alt patronat de l'Estat ; declaració d'utilitat pública de l'obra ; concessió d'una subvenció de 10.000.000 de pessetes i suspensió temporal de les zones polèmiques.

Com a conseqüència del que es disposava en l'article primer de la llei, el Govern creà la Comissaria Règia, designant, el 26 de juliol, per a exercir-la, a l'Excm. Sr. Marquès de Comillas.

Des d'aquell moment començaren els treballs d'urbanització propis de l'emplaçament del Certamen i els estudis de la seva organització.

* * *

Però la declaració de la guerra europea a l'agost de 1914, imprimí forçosament a dits treballs i estudis un compàs d'espera, car no es podia preveure, en aquell instant, l'estat en què es trobarien les nacions en l'any 1917, fixat per a la inauguració del Certamen.

Mentrestant les obres d'urbanització del Parc de Montjuïc estaven quasi totalment acabades, així com el Palau d'Art Modern (avui d'Alfons XIII), primer dels edificis de caràcter permanent que havien d'ésser utilitzats per a la futura Exposició, i la Comissaria va creure arribat el moment d'exhibir aquests treballs al públic, en les condicions més adequades, per tal que aquest anés inclinant-se a visitar-los i es formés en ell l'ambient favorable a la realització del gran Certamen.

Va creure la Comissaria que un medi eficaç per aquest propòsit era la celebració d'algunes exposicions monogràfiques.

* * *

Amb data 28 d'agost de 1918, els regidors pertanyents a la Comissió Municipal de Cultura, senyors Cassimir Giral, Antoni Montaner i Lluís Nicolau d'Olwer, varen presentar a la mateixa Comissió una moció perquè l'exposició d'art que s'havia de celebrar l'any següent al Palau de Belles Arts, fos dedicada a l'interior artístic de la casa, i formada per mobles artístics d'estil antic i modern, aplicacions d'art i productes de totes les indústries que completen la decoració de l'interior de la casa.

La iniciativa no va passar endavant, però és probable que

arribés a coneixement de la Comissaria de la Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques i General Espanyola, ja que al cap de poques setmanes aquesta va cridar al primer firmant de dita moció, a més de regidor, industrial moblista, perquè informés sobre el que, al seu judici, hauria d'ésser la secció del moble en el futur Certamen.

El senyor Giralt va redactar un informe sobre aquest punt, i més tard, el 20 de novembre de 1921, obeint també a una indicació de la Comissaria, comunicada verbalment per l'assessor tècnic de la mateixa, senyor Marian Rubió i Bellvé, va presentar un projecte d'exposició monogràfica, d'una sola branca de les exhibicions del moble, o sia la del mobiliari especialitzat, com el d'hotel, oficina, escola, clínica, etc.

Cridat novament el mateix senyor Giralt per a canviar impressions sobre aquest nou projecte, es va arribar a la conclusió de què seria més convenient ampliar el caràcter de l'exposició monogràfica de què es tractava, d'acord amb la idea fonamental d'aquella moció presentada a la Comissió Municipal de Cultura, i, a l'efecte, es va redactar una nova memòria-projecte, treball al que ja hi va collaborar directament el que escriu aquestes ratlles.

Sobre aquesta base la Comissió va acordar començar aquestes exposicions monogràfiques amb la del «Moble i Decoració d'Interiors», i la Junta Directiva aprovà aquesta proposta en la seva reunió del 13 de gener de 1922.

El 6 de febrer del mateix any es va celebrar en la sala de Juntes de l'Exposició una reunió, presidida pel Comissari senyor Joan Pich i Pon i el Tresorer senyor Marquès d'Alella, de personalitats i delegacions de la majoria de les entitats representatives dels interessos industrials, mercantils i artístics de la ciutat, relacionats amb la indústria del moble i les arts decoratives.

Davant els reunits el senyor Pich exposà els motius de la iniciativa i quedà nombrat un Comitè Executiu interí, encarregat de formular el projecte del Certamen, format pels senyors Marquès d'Alella, com Alcalde de Barcelona i Tresorer de la Exposició, Manuel Vega i March, Marian Fuster, Artemi Valls, Santiago Marco, Joan Busquets, Cassimir Giralt i Pere Reig.

Aquest Comitè encarregà una ponència de projecte als membres del mateix senyors Marco i Vega, junt amb el Director artístic de l'Exposició senyor Olaguer Junyent i el Secretari.

El dia 6 de març següent es va reunir i constituir la Junta

Organitzadora, enterant-se dels estudis realitzats pel Comitè Executiu interí, als que donà sa total conformitat.

La Junta Organitzadora acordà en la mateixa reunió que el Comitè Executiu definitiu quedés constituït pels mateixos elements de l'interí, a més de l'escriptor senyor Lluís Nicolau d'Olwer i qui això escriu com a Secretari.

II

ORGANS DIRECTIUS

En virtut dels corresponents acords es varen designar els següents organismes :

Comitè d'Honor. — President: S. M. el Rei Don Alfons XIII. Vice-President: Excm. Sr. Claudi López Bru, Marquès de Comillas, Comissari Regi de l'Exposició de Barcelona. Vocals: Excm. Sr. Capità General de la Quarta Regió; Excel·lentíssim Sr. Governador Civil de la Província; Excm. Sr. President de la Mancomunitat; Il·lm. Sr. President de l'Audiència Territorial; Excm. i Il·lm. Sr. Rector de la Universitat Literària; Excm. Sr. Delegat d'Hisenda de la Província; Il·lm. i Rvm. senyor Bisbe de la Diòcesi; Excm. Sr. President de la Diputació Provincial; Excm. Sr. Lluís Duran i Ventosa, Senador del Regne per la Província (del 13 de maig al 17 de setembre de 1923); Excm. Sr. Josep Estadella Arnó, Senador del Regne per la Província (fins el 13 de maig de 1923); Excm. Sr. Joan Garriga Massó, Senador del Regne per les Societats Econòmiques d'Amics del País (del 13 de maig al 17 de setembre de 1923); Excm. senyor Ricard Ramos Cordero, Senador del Regne per la Província (fins el 17 de setembre de 1923); Excm. Sr. Agustí Riera Pau, Senador del Regne per la Província (del 13 de maig al 17 de setembre de 1923); Excm. Sr. Lluís G. Sedó Guichard, Senador del Regne per la Província (fins el 13 de maig de 1923); Excm. Sr. Bartomeu Trias Comas, Senador del Regne per la Província (fins el 13 de maig de 1923); Sr. Narcís Batlle Baró, Diputat a Corts per Barcelona (fins el 17 de setembre de 1923); Excm. Sr. Francesc d'A. Cambó, Diputat a Corts per Barcelona (fins el 17 de setembre de 1923); Sr. Emilià Iglesias Ambrosio, Diputat a Corts per Barcelona (fins el 17 de setembre de 1923); Sr. Alexandre Lerroux Garcia, Diputat a Corts per Barcelona

(fins el 17 de setembre de 1923); Sr. Antoni Martínez Domingo, Diputat a Corts per Barcelona (del 3 de maig al 17 de setembre de 1923); Sr. Magí Morera Galícia, Diputat a Corts per Barcelona (fins el 17 de setembre de 1923); Sr. Albert Rusiñol Prats, Diputat a Corts per Barcelona (fins el 3 de maig de 1923), i tots els senyors Honorables Cònsols de països estrangers a Barcelona.

Junta Organitzadora. — Presidents: Excm. Sr. Ferran Fabra Puig, Marquès d'Alella, Alcalde (fins el primer d'octubre de 1923); Excm. Sr. Josep Banqué Faliu, Alcalde (del 1 al 10 d'octubre de 1923); Excm. Sr. Ramon M. Puigmartí Planas, Alde (del 10 d'octubre al 17 del mateix de 1923); Excm. Sr. Ferran Alvarez de la Campa, Alcalde (del 1 al 17 d'octubre de 1923). Vice-Presidents: Excm. Sr. Joan Pich i Pon, Comissari General de l'Exposició de Barcelona; Excm. Sr. Francesc d'A. Cambó i Batlle, Comissari General de l'Exposició de Barcelona (fins el 8 de juliol de 1922); Il·ltre. Sr. Enric Maynés Gaspar, Comissari General accidental de l'Exposició de Barcelona (del 9 de juliol de 1922 al 8 d'octubre de 1923). Vocals: Il·ltre. Sr. Joaquim M. de Nadal i Ferrer, Regidor i Tinent d'Alcalde (del 9 de maig de 1922 al 1 d'octubre de 1923); Il·ltr. senyor Feliu Roure Carricarte, Regidor (del 9 de maig al 1 d'octubre de 1923); Il·ltre. Sr. Miquel Junyent i Rovira, Regidor i membre del Comitè Mixte de l'Exposició de Barcelona (del 7 de desembre de 1922 al 1 d'octubre de 1923); Sr. Ignasi Coll i Portabella, membre del Comitè Mixte de l'Exposició de Barcelona (d'ençà del 7 de setembre de 1923); Srs. Presidents de la Societat Econòmica Barcelonina d'Amics del País, de la Cambra de Comerç i Navegació, del Foment del Treball Nacional, de la Cambra Oficial de la Indústria, de la Cambra Oficial de la Propietat Urbana, de la Junta de Museus, de la Junta Municipal d'Exposicions, de l'Ateneu Barcelonès, de l'Associació de la Premsa Diària, del Reial Círcol Artístic, del Círcol Artístic de Sant Lluç, del Foment de les Arts Decoratives, de la Lliga de Defensa Industrial i Comercial, de la Unió Gremial, de la Cambra Mercantil, del Col·legi d'Artífexs en Ebenisteria, de l'Associació de Magatzemistes de Mobles, del Centre de Fusters Matriculats, de l'Associació de Dauradors, de l'Associació d'Escultors i Decoradors, del Gremi de Mestres Fusters, de l'Associació de Patrons Tapissers, de l'Associació de Patrons Torners, i de la Unió i Germandat de Mestres Pintors; Srs. Directors de l'Escola d'Arts i Oficis i Belles Arts i de l'Escola de Bells Oficis; Sr. Representant de les Escoles Professionals de l'Ajuntament;

Sr. Lluís Nicolau d'Olwer, escriptor; Srs. Bertran i Garí Florensa, industrials; Sr. Joan Busquets, industrial; Sr. Florenci Castelltort, industrial; Sr. Cassimir Giralt, industrial; Srs. Herrera i Cia., industrials; Sr. G. Homar, industrial; Sr. Pere Reig, industrial; Casa «Muebles y Decoración», industrials; senyor Magí Pallarols, industrial, i Sra. Vídua de Josep Ribas, industrial.

Comitè Executiu. — Presidents: Iltre. Sr. Josep Barbey i Prats, Regidor delegat per l'Excm. Sr. Alcalde (del 15 de març de 1922 al 8 de febrer de 1923); Iltre. Sr. Joaquim M. de Nadal i Ferrer, Regidor delegat per l'Excm. Sr. Alcalde (del 8 de febrer al 1 d'octubre de 1923); Excm. Sr. Josep Banqué i Feliu, Alcalde (del 1 al 10 d'octubre de 1923); Sr. Manuel Vega i March, Vice-President (president accidental del 11 al 30 d'octubre de 1923); Iltre. Sr. Ramon M. Puigmartí i Planas, Regidor delegat per l'Excm. Sr. Alcalde (d'ençà del 1 de novembre de 1923). Vice-Presidents: Sr. Manuel Vega i March, Director de l'Escola d'Arts i Oficis i Belles Arts; Sr. Lluís Nicolau d'Olwer, escriptor. Vocals: Iltre. Sr. Joaquim M. de Nadal i Ferrer, Regidor (del 7 d'octubre de 1922 al 1 d'octubre de 1923); Iltre. Sr. Feliu Roure i Carricarte, Regidor; Iltre. senyor Ramon M. Puigmartí i Planas, Regidor (d'ençà del 8 d'octubre de 1923); Sr. Joan Busquets i Janer, industrial; Sr. Marian Fuster i Fuster, President del Reial Círcol Artístic; Sr. Santiago Marco i Urrutia, President del Foment de les Arts Decoratives; Sr. Lluís Reig i Dornet, industrial de la casa Pere Reig; Sr. Artemi Valls i Casola, President del Collegi d'Artífexs en Ebenisteria; Comptador: Sr. Cassimir Giralt i Bullich, industrial. Secretaris: Sr. Jordi López de Sagredo i Andreu i Sr. Pere Bohigas Tarragó.

Ponència del Projecte General de la Exposició. — Sr. Santiago Marco i Urrutia, president; Srs. Manuel Vega i March i Olaguer Junyent i Sans, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Secció Primera. — Sr. Manuel Vega i March, president; Srs. Marian Fuster i Fuster, Maties Muntadas i Rovira, Comte de Santa Maria de Sans, Emili Cabot i Rovira, Joaquim Folch i Torres, Francesc Labarta Planas i Carles Vallin, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Secció Segona. — Sr. Joan Busquets i Janer, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia, Artemi Valls i Casola, Jaume Llongueras i Badia i Ramon Rigol i Font, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Secció Tercera. — (Sub-secció Nacional). Senyor Lluís Reig i Dornet, president; Srs. Magí Pallarols i Merli, Herraiz i Cí^a, Rodríguez Germans i Florenci Castelltort i Busquets, vocals. (Sub-Secció Estrangera), Sr. Cassimir Giralt i Bullich, president; Srs. Magí Pallarols i Merli, Enric Dunn, i Bertran i Garí Florensa, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Sala Francesa. — M. Henri Remillieux, industrial, president; M. Georges Contenot, president de la Cambra Sindical del Bronze; M. Etienne Fougère, president del Sindicat de Fabricants de Sederia de Lyon; M. André Ponthieu, president de la «Chambre Syndicale des Tissus»; M. Plumet, arquitecte de la «Chambre Syndicale des Artistes-Decorateurs», vice-presidents; M. Maurice Noel, industrial, Secretari General; M. Georges Rouard, tresorer; M. François Soubrier, rapporteur general; M. E. Cére, delegat del Comitè; M. Joseph de Montarnal, arquitecte; M. P. Bayle, cap de Serveis Administratius, i Mrs. Reville i León Drujon, secretaris administratius.

Comissió del Concurs de Mobiliari i Decoració de la Casa Humil. — Sr. Santiago Marco i Urrutia, president; Srs. Joan Busquets i Janer i Lluís Reig i Dornet, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Secció Tècnica i Escolar. — Srs. Lluís Reig i Dornet i Artemi Valls i Casola.

Delegació d'Assumptes Generals. — Sr. Lluís Nicolau d'Olwer.

Comissió per a l'Admissió dels Treballs d'Artistes Projectistes. — Sr. Manuel Vega i March, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia i Lluís Reig Dornet, vocals.

Comissió de Concurs Fotogràfic. — Sr. Manuel Vega i March, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia i Joan Busquets i Janer, vocals.

Comissió de Festes. — Sr. Joaquim M. de Nadal i Ferrer, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia, Ricard de Capmany i de Roura, Manuel Vega i March i Joan Busquets i Janer, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió del Catàleg. — Sr. Joaquim M. de Nadal i Ferrer, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia, Marian Fuster i Fuster i Joan Busquets i Janer, vocals; Sr. Pere Bohigas Tarragó, secretari.

Comissió de la Memòria de la Exposició. — Sr. Manuel Vega i March, president; Srs. Joan Busquets i Janer i Santiago Marco Urrutia, vocals.

Comissió de l'adquisició i sorteig dels mobiliaris del «Concurs de Mobiliari i Decoració de la Casa Humil». — Sr. Joan Busquets i Janer, president; Srs. Santiago Marco i Urrutia, i Artemi Valls i Casola, vocals; Sr. Santiago Maynés, secretari.

Concurs de recompenses extraordinàries als empleats. — Senyor Manuel Vega i March, president; Srs. Joan Busquets i Janer i Santiago Marco i Urrutia, vocals; Sr. Jordi López de Sagredo, secretari.

Comissió de recompenses als col·laboradors. — Sr. Manuel Vega i March, president; Srs. Joan Busquets i Janer i Artemi Valls i Casola, vocals; Sr. Santiago Maynés, secretari.

* * *

Els caps diversos serveis i oficines de la Exposició de Barcelona que varen ocupar-se dels treballs d'organització i celebració del Certàmen, varen ésser els següents: Secretari de la Junta Directiva: Il·ltre. Sr. Claudi Planas i Font. Assessor tècnic: Excm. Sr. Marian Rubió i Bellvé. Assessor financer: Sr. Miquel Vidal i Guardiola. Secretari de la Comissaria i Cap de Serveis: Sr. Jordi López de Sagredo i Andreu. Cap de la Secció de lo Contenciós i Intervenció: Sr. Josep M.ª Almirall i Carbó. Cap de la Secció de Comptabilitat: Sr. Emili Girona i Baldrich. Director General d'Obres: Sr. Eduard Ferrés i Puig. Cap de la Secció d'Urbanitzacions: Sr. Antoni Darder i Marsà. Cap de la Secció de Serveis Tècnics: Sr. Antoni Vega i March. Director i Cap de la Secció Artística: Sr. Olaguer Junyent i Sans. Cap de la Secció de l'Espanya Històrica i Monumental: Sr. Jeroni Martorell i Terrats. Cap de la Secció d'Expositors: Sr. Santiago Maynés i Gaspar. Cap de la Secció d'Exposicions especialitzades i Secretari de la del Moble: Sr. Pere Bohigas Tarragó. Cap de Biblioteca: Sr. Eusebi Corominas i Cornell. Cap de Vigilància: Senyor Joan Oller i Piñol. Cap de Ceremonial: Sr. Manuel Ribé i Labarta. Cap de Majordomia: Sr. Ricard Subirana i Mir.

A més funcionaren temporalment les següents seccions: Cap de la Secció de Propaganda: Mlle. Germaine Emery, de gener a novembre de 1923. Cap de la Secció de Serveis Comercials: Sr. Frederic Barceló, de febrer a juliol de 1923.

INSTITUT DE LLETRES
BIBLIOTECA

III

EL RECINTE DE LA EXPOSICIO

De primer es va acordar que l'Exposició es celebrés únicament en el Palau d'Art Modern, o sia el que aleshores ja estava completament acabat i s'anomena avui d'Alfons XIII. Més tard es va veure que seria necessari disposar, a més, de l'altre Palau, aleshores en construcció, que fa parella amb l'anterior, anomenat Industrial i avui Reina Victòria Eugènia, a més de la plaça que queda entre aquests dos palaus i la que s'estén a la part inferior dels mateixos o sia la que té ara en el seu centre el gran sortidor lluminós.

Així el recinte de la Exposició quedà format pels palaus i places esmentats, comprenent la part edificada una superfície de 28.290 metres quadrats i els espais a l'aire lliure una total de 100.647 metres quadrats.

Les entrades a aquest recinte foren les següents: les dues portes principals del Palau d'Art Modern; la que es va establir al peu de les quatre columnes, avui desaparegudes; i una en la façana posterior del Palau Industrial.

Per a deixar la totalitat d'aquest recinte en les condicions que la instal·lació del Certamen demanava, fou precis construir totalment el segon dels mentats palaus i executar una sèrie d'obres en els terrenys i jardins compresos en el recinte i en les vies i avingudes immediates al mateix.

El repetit Palau Industrial es construí en cent noranta dies. Treballaren en l'obra entre 500 i 800 obrers, representant un total de 98.000 jornals. Per aquesta construcció fou necessari remoure 9.125 metres cúbics de terres. El total d'obra assolí 10.583 metres cúbics.

Les obres d'urbanització abans dites representaren les següents xifres:

Es van treure 16.283 metres cúbics de pedra pels passeigs. A la Plaça d'Espanya s'adoquinà una extensió de 14.058 metres quadrats, efectuant-se desmunts que sumaren 3.600 me-

tres cúbics de terra. En els carrers de Lleida i Tamarit s'adoquinà una superfície de 6.500 metres; es construïren 554 metres de claveguera, i es posaren 1.300 metres de línia de tramvia. A l'Avinguda Central s'enquitrà una extensió de 15.840 metres quadrats i en el passeig J altra de 35.000. A l'Avinguda Central es construí una claveguera de 188 metres i s'afirmà una extensió de 3.200 metres quadrats. Entre l'Avinguda immediata al Palau d'Art Modern i les places d'accés als Palaus s'afirmà una superfície de 30.456 metres quadrats. S'eixamplà la plaça del Polvorí i l'explanada en 9.689 metres quadrats. Es col·locaren en diversos llocs 1.480 metres de vorera i es contruïren 22.913 metres quadrats de jardineria.

La decoració general dels locals i el recinte de l'Exposició s'acomodà al caràcter, a l'estructura i a l'extensió de les instal·lacions, així com a les necessitats pròpies de la concurrència del públic.

En els vidres del sostre es col·locaren velàriums que suavitzaven la llum.

Dels capitells de les columnes del Palau d'Art Modern, penjaven artístiques garlandes de fulles naturals, les quals tenien una extensió total de 4.253 metres. En els distints passadissos per al públic s'installaren nombroses plantes de caràcter decoratiu que compregueren 1.352 metres de fulla i unes 200 plantes, a més d'una sèrie de reproduccions en guix d'obres escultòriques famoses.

Alguns dels tapissos aportats per particulars i principalment els que pertanyien a l'aportació de la Reial Casa, foren col·locats en diversos llocs de l'Exposició, per a contribuir al decorat general.

Pel voltant del brollador existent en el Palau d'Art Modern s'installà un paravent de trillatge, que separava aquell espai de les instal·lacions immediates, formant un vestíbul que fou destinat al servei de te.

Al llarg de l'Avinguda, entre les columnes i la Plaça d'Espanya s'installaren dues sèries de pals amb gallarets decoratius, i a l'entrada d'aquesta Avinguda dos cartells decoratius, en català i castellà, que acabaven amb les banderes d'Espanya, Catalunya, Sant Jordi i Barcelona.

Les dites obres foren dirigides pel Director General d'Obres

senyor Eduard Ferrés, ajudat pels arquitectes funcionaris de l'Exposició senyors Reventós, Moragas i Termens; i la decoració va estar a càrrec del Director Artístic senyor Olaguer Junyent, al qual treballà directament el funcionari auxiliar del mateix senyor Manuel Grau.

IV

PROPAGANDA

Cartell artístic

En la reunió del 28 de maig de 1922 el Comitè Executiu va resoldre iniciar els treballs de propaganda del Certamen, procedint a la confecció d'un cartell artístic. El Director de la Secció Artística senyor Junyent reuní el dia 4 d'abril els artistes senyors Ricard Canals, J. Capuz, Josep Obiols, Francesc Galí, Adrià Gual, Gerard Carbonell, Manuel Humbert i J. Torné Esquiús, encarregant a cada un d'ells un projecte de cartell. Al cap de quinze dies es varen rebre els projectes dels senyors Galí, Canals, Gual, Capuz i Obiols. El Comitè, el dia 4 del mateix mes, de conformitat amb el parer del senyor Junyent, va encarregar la formació definitiva de llurs projectes als senyors Galí i Canals. En la reunió del 13 de juny immediat, es va atorgar un premi de 2.000 pessetes al del senyor Galí, i es va adquirir el del senyor Canals per 1.000 pessetes. Els altres projectes es varen indemnitzar amb 300 pessetes cada un.

El cartell de l'artista senyor Galí es va distribuir entre les entitats i organismes artístics de fora Espanya, i es va fixar en les ciutats més importants d'Europa i Amèrica.

Després es féu una nova edició de cartells amb l'original del senyor Canals.

Els cartells editats fins aleshores, anunciaven la celebració del Certamen per als mesos de maig-juny. Per causa de la vaga de transports va haver d'ajornar-se l'Exposició per al dia 13 de setembre, i això féu necessari anunciar la nova data per mitjà d'altres impresos. Sotmesa a estudi la qüestió es va tenir en compte la conveniència d'editar cartells de nou tipus, amb l'objecte d'evitar possibles confusions respecte a les dues

dades del Certamen, i per això es confià a la Secció Artística la confecció d'un nou original de cartell. Aquest treball l'executà el mateix Director Artístic senyor Junyent.

Fulletts i prospectes

Dos mil fullets explicant la finalitat i la classificació del Certamen, foren distribuïts entre els industrials més importants d'Espanya, conceptuats possibles expositors.

El Reglament de l'Exposició es va distribuir per cases importants d'Espanya i de l'estranger, cònsols, Cambres de Comerç i entitats de caràcter industrial. Les sis edicions tenien els següents tiratges: en castellà, 1.000; en català, 1.000; en francès, 2.000; en italià, 500; en anglès, 500; en alemany, 500.

Es repartí després un altre fullet amb il·lustracions en colors ostentant a la portada la reproducció del cartell de l'artista senyor Canals, i contenint totes les explicacions necessàries per fer-se càrrec del què seria l'Exposició. Els exemplars es distribuïren profusament entre els consolats, Cambres de Comerç, entitats de caràcter tècnic i industrial i principals cases d'indústries compreses en el Certamen, d'Espanya i de l'estranger. Se'n feren les següents edicions: en castellà, 2.000; en català, 2.000; en francès, 2.500; en italià, 2.000; en anglès, 700 i en alemany, 1.000.

Per la propaganda especial del Concurs Internacional del Mobiliari i Decoració de la Llar Humil, s'imprimiren unes 1.000 circulars que contenien la convocatòria i les bases d'aquest concurs.

D'acord amb la Societat d'Atracció de Forasters, s'editaren uns fullets, impresos en color i amb el text en espanyol i en francès. Contenien detallades explicacions dels monuments de la ciutat i les necessàries informacions de principal interès per als turistes. Se n'imprimiren 15.000 exemplars.

També s'imprimiren més tard uns fullets amb la nova data de la celebració del Certamen, els quals contenien, a més de les explicacions relatives a l'Exposició, altres dades d'interès per al turista. Se'n feren els següents tiratges: en castellà, 30.000; en català, 20.000; en francès, 30.000; en anglès, 5.000; en italià, 5.000; en alemany, 5.000; en portuguès, 5.000.

Altres cartells

S'editaren també 500 exemplars d'un cartell propi per a ésser fixat en els aparadors dels establiments de Barcelona.

La convocatòria als artistes projectistes s'imprimí en cartell de tamany reduït, el qual es fixà en les entitats de caràcter artístic, salons d'exposició, establiments dedicats a la venda d'objectes d'art, de totes les ciutats d'Espanya. També s'envià un exemplar a cada Ajuntament de les 490 poblacions, cap de partit. D'aquest cartell s'imprimiren 3.000 exemplars.

El Concurs Fotogràfic s'anuncià igualment per mitjà d'un cartell de tamany reduït, del que se n'imprimiren 3.000 exemplars, que foren fixats en les societats de fotògrafs i establiments d'exposició i venda d'aparells i articles per a la fotografia, de totes les ciutats espanyoles. A més s'envià un exemplar a cada Ajuntament de les 490 poblacions, cap de partit.

El primer cartell tipogràfic anunciador del Certamen, portava una orla de l'artista senyor Feliu Elies (Apa), i contenia la classificació de l'Exposició per seccions. Es fixà en llocs públics de 32 poblacions d'Espanya i s'envià a les principals entitats de caràcter industrial i artístic. El tiratge fou de 3.500 exemplars. També s'enviaren dos exemplars a cada Ajuntament de les 490 poblacions, cap de partit.

Més tard es repetí el cartell amb l'original del senyor Galí, del que se'n va fer un tiratge de 5.000 exemplars, que es fixà en llocs públics de 28 poblacions de França, 15 d'Itàlia, 19 d'Anglaterra, 20 d'Holanda, 10 de Portugal, 11 de Bèlgica i 18 de Suïssa, i s'envià als grans hotels i organismes industrials de diversos països.

Simultàniament amb l'anterior, es va publicar el cartell de l'artista senyor Canals. L'edició constava de 14.000 exemplars, que es fixaren en 36 poblacions de Catalunya, enviant-se, també, als grans hotels i organismes econòmics de la resta d'Espanya.

Del cartell amb l'original del senyor Canals es feren unes reduccions pròpies per a ésser fixades en els establiments i altres en paper transparent per als tramvies. Les primeres foren repartides entre els establiments més importants de les principals poblacions de Catalunya, i arribaren a 3.500 exemplars. Les impreses sobre paper transparent foren 2.300 i es fixaren en els tramvies de Barcelona, Madrid, València, Sant Sebastià, Bilbao, Saragossa i Sevilla.

També del cartell amb dibuix original del senyor Junyent se n'editaren unes 3.000 reduccions, que es fixaren en els establiments més importants de Barcelona i de 36 poblacions de Catalunya.

La data definitiva de la inauguració del Certamen s'anuncià

per mitjà de cartells pels carrers de Barcelona i el mateix es féu per cada una de les principals festes que es celebraren en l'interior de l'Exposició. Les diverses edicions d'aquests cartells sumà un total de 8.965 exemplars.

Propaganda a la premsa

La propaganda a la premsa comprengué dos períodes. El primer, anterior al moment àlgid de l'organització del Certamen, va consistir en una sèrie de notícies i gasetilles circulades a la premsa barcelonina i a les més importants revistes especials d'Espanya i de l'estranger, i dos grans anuncis, en diferents èpoques, en els esmentats diaris. Els delegats que realitzaven viatges de propaganda a províncies espanyoles i a diferents nacions estrangeres, publicaren anuncis en els periòdics de la respectiva localitat, donant a conèixer la seva arribada i les hores de despatx.

La propaganda del segon període va consistir en el següent: un anunci cada dia en la secció d'espectacles, de tots els diaris de Barcelona; un anunci extraordinari, cada vegada que la importància d'una festa ho requeria; diverses fotografies i articles en la premsa de Madrid; gasetilles i notícies en la premsa de Barcelona; i alguns anuncis en revistes especials, també de Barcelona, amb un número extraordinari del setmanari «L'Esquella de la Torratxa».

La inserció de la part d'aquesta propaganda que es referia a anuncis pròpiament dits, s'abonaren a les respectives empreses periodístiques, segons les tarifes establertes usualment per cada una d'elles. Tots els alludits periòdics insertaren les gasetilles i les notícies que, simultàniament amb aquells anuncis se'ls enviava, sense cobrar cap quantitat per aquesta publicació.

Per a la publicació dels anuncis en els diaris de menys importància de Barcelona, així com en la premsa mesal i diària de Madrid, es va establir un contracte, mitjançant el qual les empreses rebien pel total dels dits anuncis, una sola quantitat alçada.

Altres mitjans de propaganda

S'imprimiren 50.000 fulles d'anunci que els expositors posaven al marge de llurs cartes.

Es varen fer 13.800 segells en color, reproduint els cartells dels artistes senyors Galí, Canals i Junyent. Aquests segells es venien en les oficines de l'Exposició al preu d'una pesseta el cent.

Altra forma de propaganda gràfica s'efectuà per mitjà de 50.000 postals que reproduïen diversos aspectes dels jardins i edificis del Parc de Montjuïc, les quals es vengueren entre les cases inscrites al Certamen.

També s'anuncià l'Exposició per mitjà de ventalls, dels que se'n repartiren 30.000 entre els principals hotels, balnearis i establiments de les ciutats més importants de la Península.

Es confeccionaren 1.600 globus de goma amb la inscripció de l'Exposició, els quals es lliuraren als magatzems «El Siglo», on foren repartits entre els clients el dia 6 de setembre.

S'editaren 5.000 plànols amb la distribució d'instal·lacions del Certamen, i es repartiren entre les diferents cases expositores.

300.000 exemplars d'un altre plànol indicador de les vies de comunicació, amb el lloc d'emplaçament de l'Exposició, es varen repartir com encaix en els diaris principals d'Espanya.

Des d'alguns dies abans de la data inaugural de l'Exposició fins a la clausura, es varen posar uns arcs lluminosos anunciant l'Exposició, a la Plaça de Catalunya, a la Plaça de Palau i a l'Arc del Triomf.

D'acord amb una empresa anunciadora es feren públics, en una pissarra instal·lada en un balcó de la Rambla, els detalls relatius als actes i festes que cada dia es celebraven en el recinte de l'Exposició.

Viatges

A més d'aquesta propaganda feta per diferents mitjans públics o per correspondència particular, el Comitè va haver d'ocupar-se, com ja hem indicat, de realitzar gestions personals i directes amb els artistes i industrials que podien concórrer al Certamen en qualitat d'expositors.

En conseqüència s'organitzaren els següents viatges de propaganda: els senyors Cassimir Giralt, Marian Rubió i Miquel Vidal i Guardiola anaren a Alemanya, Àustria, França i Anglaterra. El senyor Rubió es quedà a París realitzant les gestions corresponents a França; els altres senyors anaren a Alemanya i Àustria.

El dit senyor Giralt i el senyor Manuel Vega i March efectuaren un viatge a algunes poblacions d'Itàlia, Portugal i diverses províncies espanyoles.

El president del repetit Comitè senyor Josep Barbey efectuà un viatge a Holanda.

El successor del senyor Barbey en aquesta Presidència, senyor Joaquim M. de Nadal, va fer un viatge a València. El senyor Santiago Maynés en va fer un altre a Mallorca.

El senyor Pere Bohigas Tarragó realitzà la propaganda en algunes capitals d'Andalusia i a Madrid. S'hi ajuntaren a Madrid els senyors Francesc d'A. Cambó, Cassimir Giralt, Lluís Reig i Santiago Marco.

El senyor Feliu Roure va anar a Sant Sebastià, Santander i Bilbao.

El senyor Frederic Barceló va anar a Sant Sebastià i Santander, i equipà una barca de vela amb l'anunci de l'Exposició que recorria les proximitats de la platja a les hores en que era major l'afluència de públic. Organitzà, a més, en el Casino del Sardinero, de Santander, i en el Kursaal, de Sant Sebastià, una exhibició de fotografies dels jardins i edificis del Parc de Montjuïc.

Actes públics

El dia 4 de desembre de 1922, es celebrà en el saló d'actes del Foment del Treball Nacional, a les set de la tarda, una reunió d'industrials per a explicar el què seria l'Exposició. Ocupà la Presidència el senyor Domènec Sert, acompanyat de l'Alcalde senyor Marquès d'Alella, del Delegat d'Hisenda senyor Ruiz Castañeda i dels senyors Josep Barbey, Manuel Vega i March i Santiago Marco. Obrí l'acte el President de Foment senyor Sert, i feren després ús de la paraula el Marquès d'Alella i els senyors Barbey, Marco i Vega i March. Durant l'acte, van estar exposats en lloc visible del saló diverses maquetes de projectes de la Secció Retrospectiva (Primera) i de models d'estructures i disposició d'altres instal·lacions.

El divendres 29 de desembre de 1922, a les set de la tarda, es celebrà a Madrid i en el local de l'Agrupació Patronal del Ram de la Fusta un acte d'invitació als industrials madrilenys per a concórrer a l'Exposició. Va presidir el senyor Francesc d'A. Cambó i ocuparen seients en la Presidència els senyors Baldomer Argente, Carles González Rotwos, Pere Bohigas Tarragó, Cassimir Giralt, Santiago Marco i Tomàs Benet.

Varen fer ús de la paraula el senyor Benet, el Secretari del Comitè Executiu de l'Exposició del Moble senyor Bohigas Tarragó, el Comissari de l'Exposició de Barcelona senyor Cambó, el senyor Prieto, President de l'Agrupació Patronal i, finalment,

el senyor Marco, membre del Comitè Executiu de l'Exposició del Moble.

En un saló immediat hi havia una exhibició de vistes dels Jardins i Palaus de Montjuïc.

Propaganda directa als expositors

A més de l'anterior propaganda de caràcter general, se'n va fer una altra, particularment dirigida als industrials que podien considerar-se possibles expositors.

Per això es formalitzà, abans que tot, un fixer d'industrials nacionals i estrangers seleccionats. Feren aquesta selecció la Secció d'Expositors i el Comitè, que reberen a més, dades oficioses dels cònsols estrangers a Barcelona, dels delegats de la Societat d'Atracció de Forasters a diverses poblacions d'Espanya i de l'estranger i de les Cambres de Comerç espanyoles.

A tots els esmentats industrials se'ls enviaren diferents cartes particulars, invitant-los a concórrer al Certamen.

El total de les cartes circulades fou de 7.200, havent donat lloc a una correspondència que arribà a 3.221 cartes més.

Junt amb aquestes cartes es repartiren butlletins d'inscripció provisional i definitiva, que junt amb els que es facilitaren en les oficines assoliren les següents quantitats: Butlletins d'inscripció provisional, en castellà, 2.000; en català, 1.000; en francès, 2.000; en italià, 500; en anglès, 1.500; en alemany, 1.000; total, 8.000. Butlletins d'inscripció definitiva en diferents idiomes: 1.500. Butlletins d'admissió al Concurs Internacional de Mobiliari i Decoració de la Llar Humil: en castellà, 1.000; en català, 500; en francès, 1.000; en italià, 500; en anglès, 1.000; en alemany, 500: total, 4.500.

Mentres es feia aquest cens de presumptes expositors i a la propaganda escrita als mateixos, es creà la Secció de Serveis Comercials, a la que es pensà encarregar la recruta dels expositors. La dita Secció es va proposar efectuar aquesta recruta per mitjà dels agents comercials que en la Fira de Mostres verificaven aquesta mateixa feina, i el qual treball els era remunerat amb un tant per cent sobre el preu de lloguer de cada instal·lació. El Comitè s'enterà d'aquest propòsit en la seva reunió del 14 de desembre de 1922 i en la mateixa exposaren les opinions els senyors Barbey, Vega, Marco, Reig i Giralt i el Comissari General senyor Cambó, absolutament contrari al sistema, per creure que aquesta gestió no era pròpia d'a-

gents comercials i que l'Exposició que s'organitzava no devia assemblejar-se per a res a una Fira de Mostres, pel que s'acordà apartar en absolut el projecte de la mentada Secció.

La immensa majoria de les inscripcions foren presentades espontàniament a les oficines pels respectius expositors, però a fi de completar els distints aspectes del Certamen s'encarregà a funcionaris de les oficines de la Exposició, especialment als senyors Cabarrús, Bofill, Viala, Castellà i Lagrifa, gestions personals directes vora d'aquells industrials o artistes la concurrència dels quals al Certamen el Comitè havia estimat indispensable.

Propaganda dels expositors en l'Exposició

Tant per establir davant del públic un nivell just d'apreciació com per a evitar el mal efecte artístic a què ordinàriament condueixen els accessos i les estridències pròpies de molts procediments de propaganda, el Comitè prohibí als expositors tota forma d'anunci de llur iniciativa i acció particulars, i va ordenar, a més, que els rètols de les instal·lacions passessin per la inspecció de la Secció Artística, i que no se'n fixés cap en l'exterior dels stands.

Catàlegs i guies

El mes de maig, època fixada primerament per a la inauguració de l'Exposició, es va publicar el primer catàleg del Certamen, confeccionat per la Secció, temporal, de Serveis Comercials, d'acord amb una empresa a qui s'havia arrendat aquesta publicació. Se'n feren 5.000 exemplars.

Davant les evidents deficiències d'aquesta edició, es va acordar publicar-ne un altre, per compte directe de l'Exposició, de millor presentació i sense anuncis. Se'n varen fer 2.500 exemplars.

Es va publicar també una guia especial de la Secció Retrospectiva, amb profuses il·lustracions. Exemplars: 10.000.

Per la seva part la Junta de Museus va editar un altre fullet explicatiu de la seva instal·lació en la Secció Retrospectiva.

Es varen editar, finalment, 60.000 plànols-guides de les instal·lacions, 3.000 guies especials de la sala A del Palau d'Art Modern i 3.000 més de la sala B del mateix Palau.

V

LES INSTAL·LACIONS

LA SECCIÓ PRIMERA

La Secció Primera es denominà Retrospectiva per referir-se a mobiliari i decoració d'estils i èpoques històriques. Va tenir caràcter exclusivament nacional.

S'intallà a la Sala D del Palau Industrial. La seva execució va estar a càrrec del Director de la Secció Artística senyor Olaguer Junyent, ajudat directament pels diversos elements de la mateixa Secció. La de l'Espanya Històrica i Monumental aportà les dades i informacions que foren necessàries i de què disposa en el seu arxiu. La Societat Espanyola d'Amics de l'Art, de Madrid, prestà també la seva col·laboració en tot el que va ésser sol·licitada.

Sales completes

Hi havia nou instal·lacions, cada una de les quals ocupava aproximadament uns 88 metres quadrats, reproduint altres tants interiors de diferents èpoques històriques. Eren les següents:

I. *Sala romànica*. — Era la reproducció de la Sala del Castellvell de Solsona, dels Comtes de Cardona, època de Pere III d'Aragó. Els motius que cobrien les parets foren copiats de la sala dels Hospitalaris d'Alcanyíç. Dels mobles eren peces autèntiques: un braser de ferro i una de les dues caixes que estaven situades prop de les parets. La cadira facistol fou copiada de la que existeix en la Catedral de Roda d'Aragó; la làmpara es dibuixà sota model de les representades en antependis de l'època i les teles pintades a la paret reproduïen les procedents de la tomba de sant Bernat Calbó, que existeix en el Museu Episcopal de Vic.

II. *Sala gòtica.* — Reproduïa una sala gòtica catalana, de l'època d'Alfons V d'Aragó, en la segona meitat del segle XV, inspirada en les habitacions de la sala de la «Pia Almoina», de Girona. El sostre es reproduí del que fou Castell de Santa Coloma de Queralt, amb els escuts dels Queralt i els Perelló. La porta es féu amb el motllo d'una que existeix junt a la Capella de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya. El campanar pintat en el fons, era el de la Colegiata de Sant Feliu de Girona. El mobiliari, a excepció de la làmpara, imitada de les més típiques de l'època, era totalment autèntic. El tapís, penjat a una de les parets laterals, era l'anomenat de la Bonae Vitae, custodiat en la sala capitular de la Catedral Metropolitana de Tarragona.

III. *Sala renaixement.* — Corresponia a l'època de l'Emperador Carles V, de mitjans del segle XVI. Les parets i el sostre foren emmotllats en guix, sota la direcció de la Societat Espanyola d'Amics de l'Art, de Madrid, sobre les del Castell de Penyaranda del Duero (Burgos). El mobiliari era tot ell autèntic.

IV. *Sala mudèixar.* — En comunicació amb l'anterior, de manera que no quedava a la vista del públic, seguia aquesta sala, de dimensions més reduïdes que les altres. Corresponia a l'estil mudèixar de principis del segle XVI, època de Carles V. Fou construïda a base d'una existent a Cortes de Baza, amb rajoles pintades a les parets figurant un arrambador. Així mateix foren reproduïdes, d'originals de l'època, les dues làmpares que illuminaven la sala. Eren autèntics, a més dels mobles, el sostre i la porta d'una de les finestres, els quals foren facilitats per la Societat Espanyola d'Amics de l'Art, de Madrid.

V. *Sala barroca castellana.* — Aquesta sala barroca de caràcter castellà corresponia a l'estil d'últims del segle XVII, època de Carles II. Fou copiada de la que hi ha a l'històric edifici de la Plaça Major, de Madrid, i que pertany a l'Ajuntament de la dita ciutat. El mobiliari, els quadros, el tapís i tots els objectes que guarnien la sala, eren autèntics de l'època.

VI. *Sala barroca mallorquina.* — L'estil d'aquesta instal·lació responia al de mitjans del segle XVIII, essent una reproducció quasi completa de la gran biblioteca del Palau de la senyora Marquesa Vídua de Vivot, de Palma de Mallorca. La seva construcció era escenogràfica. El primer terme comprenia la reproducció de la sala anterior a la biblioteca, reproduint-se en el fons la part de la biblioteca, pròpiament dita. Els mobles i altres objectes eren autèntics.

VII. *Sala barcelonesa del segle XVIII.* — Era una supervivència autèntica de l'estil que en la darrera dècada del segle XVIII, època de Carles IV, estava més de moda a Barcelona. El sostre i les parets estaven formats per les mateixes teles pintades que existiren en una casa situada en els carrers de la Riera de Sant Joan i Baixa de Sant Pere, d'aquesta ciutat, essent imitats únicament els balcons. La pintura d'aquestes teles s'atribueix al famós pintor català anomenat «El Vigatà».

VIII. *Sala barcelonesa del segle XIX.* — A l'època del mateix regnat, però ja entrat el segle XIX, pertanyien les pintures i els mobles que formaven aquesta instal·lació, de caràcter també barceloní. Com en l'anterior, les parets estaven formades per les mateixes teles que, en el seu temps, havien guarnit la totalitat de la sala original. A la part exterior de la sala, més enllà de les portes vidrieres que es construïren a la paret del fons, s'installaren les teles pintades que abans pertanyien a una altra sala de la mateixa casa, simulant-se, així, un corredor. Les teles pintades, les làmpares i els mobles eren autèntics de l'època.

IX. *Sala Isabelina.* — L'última instal·lació estava dedicada a l'època romàntica del regnat d'Isabel II. El decorat d'aquesta sala era una simple imitació de l'estil de l'època, sense ésser la còpia de cap original determinat. Apareixien tots els motius i totes les tonalitats més característiques de la producció artística d'aquell període a Barcelona. El mobiliari, autèntic i molt característic de l'època.

De la Junta de Museus

En el centre de la sala hi havia la instal·lació de la Junta de Museus de Barcelona que tenia per finalitat donar al públic una idea del que era la casa catalana en les èpoques primitives i en l'Edat Mitjana, dins els límits a què podien arribar els objectes que es guarden en les col·leccions dels Museus. Ocupava una extensió de 284 metres quadrats.

Hi havia nombrosos objectes corresponents al període neolític, relacionats amb la vida domèstica, i reproduccions de diverses pintures rupestres.

De l'època de les influències ibèriques la mateixa classe d'objectes i reproduccions i, a més, diverses maquetes de poblats.

Les excavacions d'Empúries oferien una sèrie d'objectes que pertanyien a l'estatge o a la vida domèstica. Els presidia una extensa vista fotogràfica de les dites excavacions. Immediats a ella figuraven, convenientment distribuïts i instal·lats, els dits objectes.

En el segon departament de la instal·lació figuraven els objectes i utensilis propis per a la decoració i l'amoblament de la casa catalana en l'Edat Mitjana. De les col·leccions de la Junta es van poder reunir en aquesta instal·lació, elements corresponents als següents aspectes de la llar: el sostre, el sòl, la cuina, el llit i la taula.

Els elements corresponents a cada un d'aquests aspectes s'exhibien formant un grup especial. Com per algun d'ells no es comptava amb número suficient d'objectes per a donar una demostració completa del què era a l'Edat Mitja el sostre i el sòl, la cuina, la taula i el llit, s'evocava la part no existent amb fotografies de quadros o pintures de la pròpia època, en les quals apareixien aquells objectes i utensilis.

Diversos mobles solts

Com s'ha indicat ja, figuraven en aquesta Secció una sèrie de mobles i objectes artístics antics instal·lats en determinats llocs de la Sala de la mateixa Secció, uns distribuïts en les parets de la mateixa, de manera que constituïen un element de decoració, i altres en les tarimes que es disposaren en la part exterior de la instal·lació del Museu de Barcelona. Es tractava de mobles i objectes d'evident valor artístic i històric que no varen tenir aplicació adequada en els conjunts d'habitacions abans referits.

Els tapissos de la Reial Casa

Una de les dues col·leccions era composta d'una sèrie de nou tapissos dels «Actes dels Apòstols». La col·lecció original fou feta per a la Capella Sixtina per ordre de Lleó X, qui encarregà a Rafael d'Urbino el croquis dels cartons i a Van Aslet o sia Pere Enghien de Bruselles, l'execució. Aquests tapissos deurien arribar a Roma al final de l'any 1519.

Els deu tapissos de «La Conquesta de Tunis» foren dibuixats per Joan Vermanyen, company de l'Emperador en l'expedició. Per contracte de l'any 1548 es comprometé a executar fidelment els cartons de les deu teles, i el mestre tapisser Guillem

de Pannemaker a teixir-los amb seda de Granada, or i plata. Havent-se deteriorat amb l'ús moltes d'aquestes teles, ordenà, l'any 1740, el rei Felip V, que es reproduïssin a Madrid tota aquesta sèrie de tapissos, la qual fou remesa a Bruselles.

Expositors d'aquesta Secció

Patrimoni de la Reial Casa.
Ajuntament de Palma de Mallorca.
Basílica (La), Barcelona.
Bertrand i Serra (Eusebi), Barcelona.
Bohigas Tarragó (Pere), Barcelona.
Bruguera (Apolònia), Barcelona.
Borondo (Miquel), Madrid.
Buades (Agustí), Palma de Mallorca.
Cabot (Emili), Barcelona.
Cabrejo (Joaquim), Madrid.
Capmany (Ricard de), Comte del Valle de Canet, Barcelona.
Cerdà (Sra. Vídua de la), Duquesa de Parcent, Madrid.
Cotoner (Sra. Vídua de), Marquesa de Cènia, Palma de Mallorca.
Cussinot Zagranda (Pere), Palma de Mallorca.
Esclasans (Maria), Barcelona.
Espona (Antoni), Barcelona.
Fabra (Ferran), Marquès d'Alella, Barcelona.
Fiol (Lluïsa), Mallorca.
Fontagud (Josep de), Madrid.
Forniguera (Mercè), Palma de Mallorca.
Galeries Dalmau, Barcelona.
Galeries Layetanes, Barcelona.
Golferichs (Concepció), Barcelona.
Gual de Torroella (Joaquim), Palma de Mallorca.
Güell López (Eusebi), Vescomte de Güell, Barcelona.
Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.
Junta de Museus de Barcelona.
Junyent (Olaguer), Barcelona.
Lafora (Joan), Madrid.
Lanuza (Pasqual), Madrid.
Llorach (Isabel), Barcelona.
Llorens Riu (Francesc), Barcelona.
Oleza i Espanya (Jaume), Palma de Mallorca.
Plandiura (Lluís), Barcelona.

Quint Zaforteza (Josep), Palma de Mallorca.
Rusiñol de Planas (Maria), Barcelona.
Sala (Josep), Barcelona.
Sans (R.), Barcelona.
Societat Espanyola d'Amics de l'Art, Madrid.
Sureda (Maria Josepha), Marquesa Vídua de Vivot, Palma de Mallorca.
Torres (Ricard), Barcelona.
Truyols i Delpuig (Ferran), Marquès de la Torre, Madrid.
Valenciano (Josep), Barcelona.
Villalonga (Felip), Palma de Mallorca.
Weissbergen (Derbert i Paul), Madrid.

LA SECCIÓ SEGONA

La Secció Segona estava dedicada a la exhibició d'habitacions modernes completes, és a dir, als conjunts harmònics de mobiliari i elements de decoració.

Per a facilitar el millor efecte d'aquestes instal·lacions es construïren els stands de manera que, per llur forma i dimensions, contribuïssin a donar a l'espectador la sensació de realitat.

L'extensió superficial d'aquests stands canviava, naturalment, segons la seva forma, entre 13'80 i 18 metres quadrats. Les parets interiors tenien una extensió lineal i variable entre 7'60 i 19 metres. L'alçada disponible per a la decoració era de 4 metres. Les embocadures tenien una alçada de 3 metres.

A fi que el mèrit de cada instal·lació s'acredités pels elements exclusius d'ella, les embocadures tenien totes una superfície senzilla i plana, formada per estructures rectes, recobertes d'arpillera en el seu estat i color naturals, sense decoració de cap classe.

Aquests stands estaven en llur major part disposats en dues alineacions rectes paral·leles. Sobre d'ells s'estenia un sostre d'arpillera forrada, que privava de penetrar la llum natural provinent del sostre de l'edifici i formava, així, per entre les línies de stands, un corredor fosc pel trànsit del públic. Pel contrast, la llum interior dels stands contribuïa al major lluïment i relleu de la instal·lació.

Hi havia 99 stands.

Instal·lacions corporatives

A més de les instal·lacions fetes pels diferents industrials expositors, n'hi havia tres de caràcter col·lectiu, dues executades pel Col-

legi d'Artífexs en Ebenisteria i un altre de l'Associació de Patrons Tapissers.

Les dues del Col·legi esmentat foren executades a tenor d'un concurs de projectes organitzat per l'entitat, el propòsit del qual era donar lloc a què es manifestés una tendència o un estil nou, que pogués impulsar el desenrotllament de les arts decoratives i del moble modern en el nostre país.

Els projectes presentats foren exposats al públic durant uns dies, en una de les sales de les «Galeries Laietanes». S'adjudicaren els següents premis: Un de 750 pessetes al senyor Antoni Saló; altre de 150 pessetes al senyor Joan Camps; altre de 150 pessetes al senyor Francesc Artigas; un de 500 pessetes al senyor Josep M.ª Salat; altre de 150 pessetes al mateix autor, i altre de 150 pessetes al senyor Francesc Fàbregas.

D'ells foren executats el del senyor Antoni Saló i el primer dels dos del senyor Josep M.ª Salat. Aquesta execució va anar a càrrec de diversos socis de l'entitat organitzadora, sota la direcció dels respectius autors dels projectes. Quedaren instal·lats en dos stands d'aquesta Secció.

La instal·lació de l'Associació de Patrons Tapissers, fou realitzada pel conjunt dels seus associats, constituint, per tant, una efectivitat de corporatisme, tan notable per l'esperit que la inspirà, com per l'harmonia amb què es portaren a terme els treballs, puix la instal·lació presentava un aspecte uniforme, com si en realitat hagués estat executat per una sola mà.

Els mobles per a nens

Pensà el Comitè en la celebració d'un concurs de mobles-juguets; però no pogué realitzar-lo per l'estorsió que representà la vaga de transports, declarada abans del dia fixat per a inaugurar el Certamen. Fracassat aquest projecte i no havent-se presentat cap expositor amb una instal·lació dedicada a aquestes especialitats, el Comitè, per a compensar, en part, aquesta deficiència, s'apressà a excitar i promoure particularment l'exhibició de mobles per a nens de les cases industrials de Barcelona que, al seu judici, podien presentar instal·lacions d'aquest gènere més interessants.

Instal·lacions d'aquesta Secció

Mateo Rousoo; Sales i Ferrer, 2, Barcelona.

Fumoir oriental i exhibició de tapisseria persa, feta a mà.

- Rigalt, Bulbena i C.^a; Casanova, 32, Barcelona.
Vidrieres artístiques.
- A. Bonnin, S. en C.; Pelayo, 8, Barcelona.
Saló Lluís XVI.
Vestíbul renaixement.
Menjador amb mobles de caoba i bronze.
Dormitori amb mobles de citron (llimoner).
Despatx amb mobles de noguera, renaixement espanyol.
- Artur Benlloch; Cera, 51, Barcelona.
Despatx amb llibreria i cadires tapissades.
Dormitori amb tocador.
Menjador de noguera fumada.
- Eduard Muth; Major, 51, Barcelona.
Dormitori de caoba xapat.
- Fills de J. B. Busca; Zumarraga (Guipúzcoa).
Mobles de jonc i medulla i vímet.
- Florenci Castelltort; Pelayo, 40, Barcelona.
Saló Lluís XVI, tapissat.
- Wertheim Ràpida, S. A.; Avinyó, 9, Barcelona.
Màquines per a cosir, taules per a te i taules per a malalts.
- Bernet i Montané Avinyó, 37, Barcelona.
Màquines per a escriure direccions «Adrema», amb mobiliari de la casa Valigeria Franzi.
- Raimond Vayreda; Vayreda, 4, Olot (Girona).
Salonet íntim.
- Collegi d'Artífexs en Ebenisteria; Duc de la Victòria, 12, Barcelona.
Dormitori amb esmalt blanc, vori i daurat, construït amb col·laboració dels senyors J. Salat, autor del projecte; J. Balagué i R. Teodoro, constructors; J. Franquet, tallista; J. Patanàs, torner; A. Tolosa, decorador; J. Planas, marbrista; F. Soteras, miralls, i A. Bono, enreixats.
Saló modern, executat sota la direcció d'A. Saló amb col·laboració dels senyors J. Prat, Rossend Olivella, Joan Badell i R. Teodoro, constructors; Alexandre Nervion, tapisseria; F. Soteras, cristalls i llunes; Josep Planas, marbres; Casa Camps, làmpares; Casa Sans, coixins; catifes de La Cartuja i pintura decorativa de Vicens Luis.
- Lluís Llobet; Corts, 418, Barcelona.
Saló renaixement, amb mobles de noguera tallada, i rebedor del mateix estil.
- Valigeria Franzi, S. A.; Via Ruggero Boscovich, 14, Milà (Itàlia).

Mobles per a oficines, taules individuals i bi-personals ; armaris per a arxius.

Antoni Ibàñez ; València, 270, Barcelona.

Sala de música.

Grans magatzems «El Siglo», S. A. ; Rambla dels Estudis, 3, 5 i 7, Barcelona.

Saleta per a senyor.

Habitació transformable, de gust moderníssim.

Menjador amb mobles de caoba vernissada, recordant els estils anglesos.

Galeria que comunicava amb el menjador, adornada amb mobles de jonc tapissat.

Vestíbul inspirat en el gust català i completat amb tot el confort modern.

Nusery.

Antoni Comas ; Petritxol, 1, Barcelona.

Dormitori modern amb marcada influència alemanya.

Habitació per a nens.

Galeries Laietanes ; Corts, 615, Barcelona.

Saló de toilette, esmaltat.

Menjador d'estil Reina Anna, de caoba tapissat amb seda adamascada.

Successors de Domingo i Sabaté ; Sans, 114, Barcelona.

Dormitori estil Imperi, amb cadires tapissades de damasc i aplicacions de metall daurat.

Menjador de caoba ; cadires tapissades amb vellut adamascat.

Carles Vilaseca ; Pobla de Segur (Lleida).

Dormitori de noguera i fustes incrustades ; consta de 55.908 peces, de mig a dos centímetres de gruix, de diferents fustes.

Menjador de noguera de factura igual al dormitori ; consta de 56.328 peces de la mateixa dimensió i les mateixes fustes.

Francesca Kowalsky ; Breslau (Silèsia).

Peces de ceràmica.

Godofred Buenosaires ; Pi i Margall, 60, Castelló de la Plana.

Dormitori complet, decorat amb motius estil renaixement, executats per un procediment patentat de l'expositor.

Carles Bamberger ; Viena.

Despatx de roure amb incrustacions de fusta, a diversos colors, estil barroc holandès, tapisseria de pana blava.

Dormitori per a matrimoni.

Menjador de noguera, tallat, amb cadires tapissades.

Silva Schonthal ; Viena.

- Menjador renaixement italià, de roure tallat, amb cadires tapissades de pell.
- Pere Terradas ; Cano, 27, Barcelona.
- Dormitori individual d'alzina vernissada amb aplicacions de metall, estil Imperi.
- Josep Gimbert ; Canuda, 35, Barcelona.
- Dormitori de caoba, estil Imperi, amb cadires tapissades i decoració interior del mateix estil.
- Menjador estil renaixement català, de noguera.
- Josep Valenciano ; Corríbia, 2, Barcelona.
- Tapissos antics i arqueles de talla i amb incrustacions.
- Higini Blanco Bañeres ; Call, 21, Barcelona.
- Coixins, tapisseries, catifes, cortinatges i cretones.
- Arripareta, Girona i C.^a ; Girona, 63, Barcelona.
- Menjador renaixement espanyol, de noguera tallada.
- Josep Romero ; Barri de Liceaga, Hernani (Guipúzcoa).
- Mobiliari complet per a menjador, estil vasc.
- Agustí Guarro ; Rambla de Catalunya, 7, Barcelona.
- Pianos de la Casa Guarro Germans, de Barcelona.
- Josep Palau ; Bailèn, 146, Barcelona.
- Boudoir d'esmalt verd i daurat.
- Salonet de lectura de gust oriental.
- Ramon Cubiñà ; Urgell, 44, Barcelona.
- Dormitori estil Imperi, amb aplicacions de metall i tapisseria de seda.
- E. i A. Climent ; Comtes de Bell-lloch, 58, Barcelona.
- Dormitori renaixement, segle XVI, plateresc, amb incrustacions de bronze platejat i construït amb citron tenyit.
- Jaume Homs ; Canuda, 16, Barcelona.
- Menjador renaixement espanyol, tallat, de noguera fumada ; cadires tapissades amb cuirs cordovessos, treballs a mà i or fi.
- Dormitori estil Lluís XIV, de caoba, amb incrustacions de plata.
- Associació de Patrons Tapissers ; Rosselló, 204, Barcelona.
- Saló tapissat amb plafons de guarniments i aplicacions de tapisseria.
- Electrolux, S. A. ; Estokolm (Suècia).
- Aparells aspiradors per a efectuar la neteja per mitjà de l'electricitat.
- S. Verdaguer ; Ronda de la Universitat, 9, Barcelona.
- Sala de bany.
- Sala «lavabo».

- Cuina completament equipada.
 Cambra de bany senzilla.
- Modest Castañé ; Passeig de Gràcia, 59, Barcelona.
 Habitació per a nens.
 Dormitori esmaltat amb decoració de motius infantils.
 Menjador estil transició, de caoba i bronzes decorats.
 Gabinet estil Chipendale, adaptació japonesa de fusta fina, tallada en gran relleu.
 Sala : mobles d'estil Lluís XIV i Lluís XVI, de caoba i bronze daurat, decorats amb tapisseria blava gofrada.
- Miria, S. en C. ; Rosselló, 206, Barcelona.
 Menjador esmaltat per a nens de dos a sis anys.
 Despatx per a nens de nou anys.
 Nursey esmaltada en blanc amb dos bressols moderns.
- Josep Pallejà ; Santa Anna, 34, Barcelona.
 Models de decoració a base de papers, sederies, teles i coixins.
- Cardinal Harford.
 Collecció de catifes executades en les possessions angleses orientals.
- Anglo Spanish Ind. Assoc. ; Fernanflor, 4, Madrid.
 Pintures i esmalts per a mobles.
- Fills de J. Ochoa ; Pelayo, 50, Barcelona.
 Menjador estil modern de caoba, amb cadires tapissades, aplicacions de metall i peus de vori.
 Saló amb moblets daurats, sillons tapissats i tapís.
- Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació ; Palma de Mallorca.
 Despatx : mobles d'Andreu Bestard, de Palma de Mallorca.
- Ignasi Padró ; Palla, 10 i 12, Barcelona.
 Dormitori Lluís XVI.
 Menjador de caoba estil «William Mary».
- Tomàs Aymat ; Plaça Rius i Taulet, 21, Sant Cugat del Vallès.
 Saló circular amb cúpula de conxa daurada, sostinguda per columnes de marbre negre i plafons de marbre verd dels Alps. Fustam de vori. Aquest stand fou executat en col·laboració dels senyors següents : Santiago Marco, direcció artística i projectes ; Tomàs Aymat, tapissos i catifes de nus a mà ; Pere Ricart, pedres i marbres ; Vídua de F. Casas, fusteria i ebenisteria ; Joan Plarats, decoracions ; Biosca Botey, bronzes artístics ; Perfecte Llosa, tapisseria, i Lluís Bracons, lacador.
- Joan Busquets ; Passeig de Gràcia, 36, Barcelona.
 Dormitori d'estil modern.

- Saló estil neo-clàsic, amb vidriera.
 Centre Benèfic Docent d'Indústries Artístiques Espanyoles de Ronda.
 Diferents mobles de noguera tallada amb cadires, tauletes, columnes, «bargueños», alfombres i tapissos.
 Menjador amb xemeneia de talla.
 Dormitori individual esmaltat.
 Tots els treballs exposats eren executats pels alumnes d'aquest centre.
- Fèlix Toca ; Nicolau M. Rivero, 3 i 5, Madrid.
 Dormitori de bronze amb mobles i accesoris del mateix metall.
- Fills d'A. Ruiz ; Sepúlveda, 187, Barcelona.
 Dormitori estil modern de caoba i fustes exòtiques.
 Boudoir del mateix estil.
 Menjador d'estil anglès antic.
- Adolf Ernest Voigt, Berlin.
 Pianos i pianoles.
- M. Pallarols ; Passeig de Gràcia, 44, Barcelona.
 Saló tapissat.
- Manuel López ; Serrano, 17, Madrid.
 Despatx de talla de noguera, estil renaixement espanyol.
- Herraiz i Cia. ; Passeig de Gràcia, 39, Barcelona.
 Alcova Lluís XVI de caoba i aplicacions de bronze amb conxa segle XVI.
 Despatx renaixement amb portes de ferro i bronze cizellats i daurats.
 Saló amb mobles de diferents estils.
- J. Suárez ; Marquès de Cubas, 11, Madrid.
 Saló barroc modern, pintat a l'esmalt i or.
- Fills de J. Baró, S. en C. ; Passeig de Gràcia, 115, Barcelona.
 Invernacle decorat i completat amb mobles de jonc.
 Boudoir decorat igualment que els mobles, amb aplicacions de jonc esmaltat.
- A. R. Valls ; Encarnació, 66, Barcelona.
 Saleta de confiança, amb tocador, armari, biblioteca, tauleta de centre, cadires i butaques.
- Comas i Sin, S. en C. ; Provença, 255, Barcelona.
 Menjador de noguera, frisat, estil Georgian.

LA SECCIÓ TERCERA

La Secció Tercera es denominà «Mobles especialitzats, utilatge d'oficina, objectes artístics i de decoració, maquinaria i tècnica industrial».

Com es comprèn, l'exhibició d'aquests articles, necessitava condicions d'instal·lació especials per a cada un d'ells. Per tant els espais destinats a les instal·lacions d'aquesta Secció consistien en tarimes d'uns vint centímetres d'alçada, per un fons de quatre o de dos metres, sobre les quals cada expositor podia disposar la seva instal·lació segons les exigències o el caràcter dels seus productes. Altres instal·lacions es situaren en diversos espais lliures, fora dels formats per les dites tarimes.

El nombre de les instal·lacions d'aquesta Secció era de 96. La superfície total ocupada per les tarimes i les instal·lacions situades en els diversos espais lliures era de 2.419 metres quadrats.

Instal·lacions d'aquesta Secció

Tapissos Vidal, S. A. ; Ronda de Ponent, Palma de Mallorca.

Tapissos i catifes nuades a mà ; filats i teixits de jute.

Anglo Spanish Ind. Assoc. ; Fernanflor, 4, Madrid.

Relotges elèctrics, aparells per a electricitat, cables elèctrics, estufes, aparells per a la neteja, seients per a tramvies, etcètera ; maquinària per a treballar fusta i corrioles d'alumini per a transmissions.

Mobles i Decoració, S. A. ; Corts, 532, Barcelona.

Aparells «linguofono» per a aprendre idiomes ; mobles de despatx, de caoba amb aplicacions de metall, estil anglès ; mobiliari d'oficina, de roure, estil nordamericà.

Transoceànic Trading Co. ; Muntaner, 44, Barcelona.

Màquines parlants «Odeon».

R. Rodríguez Germans ; Clavell, 2, Madrid.

Tapisseria d'estils clàssics, catifes modernes nuades a mà.

Aureli Tolosa ; Plaça Letamendi, 29, Barcelona.

Pintura i decoració ; reproducció de tapissos antics.

Fortuny, S. A. ; Giudeca, Venècia (Itàlia).

Estampats en cotó imitant damascs i teixits en or, fabricats per un procediment nou de màxima imitació del teixit de seda.

M. Pallarols ; Passeig de Gràcia, 44, Barcelona.

Mobles per a menjador i buffet.

Rodríguez Germans ; Rambla de Catalunya, 12, Barcelona.

- Tapisseries, catifes i tapissos.
 Bertrand i Garí Florensa ; Santa Ana, 26, Barcelona.
 Aparells per a enllumenat elèctric.
 Schellens & Marto Eindhoven ; Holanda.
 Velluts d'Utrecht.
 Casa Renart ; Diputació, 271, Barcelona.
 Reproduccions, relleus religiosos, catalans i italians, i marcs d'estil.
 Teran i Aguilar ; Ronda d'Atocha, 22, Madrid.
 Llit de metall i cristall i aranyes també de metall.
 Louis Mathieu ; Lyon (França).
 Teixits de seda i metall per a coixins, pantalles, mobles, cortinatges, etc.
 Adolf Ernest Voigt ; Berlín (Alemanya).
 Pianos i pianoles.
 Josep Cañameras ; Diputació, 421, Barcelona.
 Guines fines, portàtils i centrals ; termosifons i salamandres Royal.
 Menna Claramunt ; Sabadell (Barcelona).
 Màquines i accessoris per a treballar i serrar fusta. Serra cinta, serres circulars.
 The General Fireproofing Co. ; New York (Estats Units).
 Arxivadors, estanteries i taules d'acer per a oficines. Màquines calculadores Brunsvigs.
 J. Puig d'Abaria ; Ampia, 8, Barcelona.
 Màquines per a cosir de la casa Hexagon Sewing Machins Co. Ltd., Londres.
 Vídua d'E. Bertrand ; Cardenal Casanyes, 12, Barcelona.
 Papers pintats i decoració.
 J. Guillet & Egré ; Fourchambault (França).
 Maquinària per al treball de la fusta, com serres, planejadors, raspatlladores, taladradores, etc.
 Representacions Ibèria ; Diputació, 137, Barcelona.
 Conjunt de maquinària especial per a treballar fusta.
 British Pluvinsin Co. Ltd. ; València, 225, Barcelona.
 Pells artificials «Granitol» ; tovalles «Granitol», substitut de les tovalles de cotó.
 Domènec Biosca ; Almogàvers, 58, Barcelona.
 Mata-focs ; aparells per a l'extinció d'incendis.
 Enric Cardellach i Germans ; Casanova, 25, Barcelona.
 Ascensors.
 Stowa (G. m. b. H.) ; Stores und Waschmanufaktur de Stuttgart.

Mantelleria i estors, transparents, coixineres i tapets brodats a mà.

Santiago Bolibar ; Rambla de Catalunya, 22, Barcelona.

Ferratges, bronzes i metalls per a mobles ; metallisteria artística ; làmpares de bronze i ferro.

Joan Frey ; Ronda de Sant Pere, 26, Barcelona.

Màquines per a escriure L. C. Smith & Bros ; màquines per a sumar Goerz ; mobles d'oficina i aparells tècnics ; màquines per a calcular «Madas & Millienaire» ; màquines per a l'assaig de materials Amsler ; mobles d'acer i fusta per a oficines ; maquinària per a laborar fusta ; aparells topogràfics Kern.

N. V. Metallurgische Compagnie Metac ; Singer, 66, Amsterdam (Holanda).

Barres i anelles de llautó per a cortinatges.

Bardés i Giralte ; Marina, 155, Barcelona.

Parquets i persianes plegables.

J. Pedret ; Sepúlveda, 97, Barcelona.

Miralls, cristalls, vidrieres artístiques.

Octavi Domènec ; Tallers, 52, Barcelona.

Aplicacions i objectes de metall per a mobles i construccions.

Collegi d'Artífexs en Ebenisteria ; Duc de la Victòria, 12, Barcelona.

Mobiliari dels següents membres d'aquesta associació :

I. Domènech ; Marian Cubí, 73 ; Canelobre de talla.

Josep Feliu ; Corts, 455 ; Despatx de roure fumat.

Josep Sucarrat ; Provença, 224 ; Tauleta per a tresillo, escacs i anàlegs.

Pou i Ripoll ; Valldonzella, 6 ; Mobles per a oficina i taula per a dibuix, patentada.

Joan Balagué ; Balmes, 72 ; Secreter per a senyora.

J. Gimbert ; Canuda, 35 ; Bufet i trinxant.

J. Mariñoso ; Sadurní, 15 ; Màquina parlant.

Francesc Molins ; Diputació, 401 ; Mobles per a oficina.

Antoni Bono ; Villarroel, 88 ; Butaca de reixeta esmaltada.

A. R. Valls ; Encarnació, 66 ; Rebedor.

J. Sagimon ; Bruc, 89 ; Tocador Lluís XVI.

C. Alegre ; Passatge Wifred, 2 ; Ferros forjats.

J. Cunillera ; Marian Cubí, 186 ; Rebedor.

Alexandre Nervion ; Consell de Cent, 125 ; Tapisseria.

A. Navarro ; Balmes, 70 ; Cadires de saló i rebedor.

E. Roig ; Bailèn, 225 ; Menjador.

Thonet Germans ; Pelayo, 40, Barcelona.

Mobles de Viena.

- E. i A. Climent ; Comtes de Bell-lloch, 50, Barcelona.
Mobles i bronzes per a làmpares i aplicacions de metall per al guarniment de mobles i per la decoració.
- E. Andorrà ; Sant Pau, 69, Barcelona.
Collecció de làmpares, canelobres, etc., en ferro forjat modern.
- Perfumeria Internacional «Astra»; Tuset, 34, Barcelona.
Objectes de tocador per al consum dels productes de perfumeria de la casa.
- Gabriel Bechini ; Roger de Flor, 162, Barcelona.
Reproduccions en bronze i marbre ; treballs de ferro forjat.
- Autowagon, S. A. ; Aribau, 32, Barcelona.
Pells per a marroquineria i articles de viatge ; pells per al tapissat de mobles i automòbils ; catifes linolèums ; aparells per a la telefonia privada.
- Forger de Strasbourg ; Passatge de la Pau, 8, Barcelona.
Mobles per a oficines, estanteries i armaris-arxius de metall.
Màquina multicopista «Gerstetner».
- Roneo Ibèria, S. A. ; Ronda Universitat, 15, Barcelona.
Organització moderna d'oficines ; mobles d'acer i maquinària de procedència anglesa ; màquines per a imprimir circulars «Roneo-type».
- Uralita, S. A. ; Plaça Antoni Lòpez, 15, Barcelona.
Mobles de fusta de talla, que servien de comparació amb l'efecte que produeixen els arrambadors i artesonats d'Uralita.
- Bastus, Queraltó i C.^a ; Santa Elena, 6, Barcelona.
Diverses mostres de parquet combinat amb plafons i entarimats.
- J. L. Sangenis ; Via Laietana, 23, Barcelona.
Mobles per a oficina i instal·lacions comercials, de roure i caoba, sistema americà.
- Lluís Cohen ; Via Laietana, 4, Barcelona.
Orfebreria d'argent executada en alt estil per Georg Jensen, de Copenhaguen.
- Martí Manuel Serra ; Aribau, 142, Barcelona.
Marcs i motllures, cornucòpies, mobles de talla, etc.
- Agustí Toda ; Salmeron, 83, Barcelona.
Mobles i làmpares de ferro forjat i cerralleria artística.
- Guilliet Fils & C.^a ; Auxerre (França).
Maquinària per a treballar fusta.
- Companyia Transatlàntica ; Plaça del Duc de Medinaceli, 8, Barcelona.
Reproducció escenogràfica de la proa del transatlàntic «Al-

fons XIII», simulant trobar-se amarrat al port de Barcelona. En l'interior s'exhibien amb el mobiliari autèntic del mateix vaixell: un jardí d'hivern, un fumoir àrab, un camarot de primera i la cambra de bany del mateix camarot. El projecte i l'execució va estar a càrrec de l'artista senyor Salvador Alarma.

Unió de Fabricants de Mobles Curvats; Mar, 33, València.

Mostrari de mobles fabricats en aquella regió.

Esteva i C.^a; Passeig de Gràcia, 28, Barcelona.

Diferents mostres de decoració de parets per mitjà del paper pintat i elements decoratius auxiliars.

Xumetra, S. A.; Sant Andreu, 214, Barcelona.

Estuc realitzat sobre una paret amb elements de ceràmica, formant en conjunt un plafó decoratiu.

Butsems i C.^a; Pelayo, 32, Barcelona.

Templet construït amb materials fabricats per l'expositor, imitant diferents classes de marbre.

Joan Grosclaude; Plaça de l'Àngel, 2, Madrid.

Relotges «Zenith» despertadors, rellotges de paret i rellotges per a telefonista.

Fills d'A. Arisó; Sans, 12, Barcelona.

Arques per a cabals.

Vídua de M. Oliart; Coello, 243, Barcelona.

Productes propis per la pintura i vernissat del moble.

J. Esteva Marata; Ronda Universitat, 7, Barcelona.

Cadires i taules per a col·legis i materials per a l'ensenyança, dels Ateliers Lemouz de París. Aparell i instal·lació de telefonia sense fils.

Domènec Sert; Trafalgar, 42, Barcelona.

Catifes, tapissos, sederia, damasc per a tapisseria, cortinatges, etc.

Espanya Industrial; Sant Pau, 92, Barcelona.

Panes, estampats per a vestits, indianes, cretones, ras, percales, batistes, teixits, franelles, «Pañete España», etc. Tapisseria de mobles, molesquines i satins, teles per a enquadernacions. Pells: cuirs artificials.

A. Bonnin, S. A.; Pelayo, 8, Barcelona.

Fustes exòtiques procedents de l'Àfrica per a la construcció de mobles. Peces de caoba del Cabon (Àfrica), de pes 9.827 quilograms, amb un diàmetre de 2'15 x 4 de llarg.

Defries, S. A.; Corts, 587, Barcelona.

Maquinària per a tots els usos de la indústria de la fusta.

Galan Germans ; Carme, 64, Barcelona.

Arqueta amb incrustacions i projectes de mobles i decoració.

Bartomeu Martí ; Duran, 6, Sabadell.

Models de maquinària per a treballar fusta ; màquines universals que executen diverses operacions.

Ramon Castells ; Rosal, 42, Barcelona.

Transport de fotografies, ròtuls, dibuixos, sobre fusta inatacable a l'alcohol i aiguarràs.

Josep Bigas ; Sant Sadurní, 28, Vic (Barcelona).

Moble buffet-xemeneia, de grans dimensions.

Lores Codina i Roig ; Trafalgar, 3, Barcelona.

Metallisteria, figures de bronze policromat i en combinació amb vori. Reproducció d'escultures clàssiques i modernes. Procediment a la cera perduda i a la terra. Escultor senyor Galceran. Mobles per a oficines i arxius de la casa Yawman and Erbe Mtg. Co., de New York. Màquines duplicadores Multi-graph, màquines per a direccions Adrenograph, calculadors Monroe, màquines per a escriure Hammond.

J. Garriga Puig ; Sant Llorenç, 59, Terrassa.

Sommier patentat de fusta ; treballs d'embutit i tornoparquets, etcètera.

V. Pinto Martínez ; Hospitalet (Barcelona).

Arca de talla a gran relleu, de noguera fumada i aplicacions de ferro.

Pere Sant Gabriel ; Marquès del Duero, 111, Barcelona.

Taula automàtica que permet estendre's, per mitjà d'un enginyós mecanisme.

P. Taltavull ; Santa Eulàlia, 2, Mahó (Balears).

Mobiliari en general.

C. Gascon Nadal ; Passeig de la Bonanova, 50, Barcelona.

Mobiliari en general.

Fill de M. Gatiús ; Plaça del Rei, 10, Barcelona.

Curtició i preparació de cuirs i pells per a les diverses aplicacions d'aquests productes als mobles.

J. Abelló Camos ; Muntaner, 1, Barcelona.

Plomes esterilitzades per a coixineres.

J. Villa Ferran ; Carretera Barcelona, Banyoles (Girona).

Collecció completa d'utensilis de fusta de boix per a cuina.

Societat Espanyola de Comerç Exterior ; Passeig de Colom, 7, Barcelona.

Cuir artificial per a tapissar mobles.

J. Valentí ; Rambla de Canaletes, 3, Barcelona.

- Joieria i orfebreria.
 Fuset i Grau ; Pelayo, 44, Barcelona.
 Argenteria i orfebreria.
 Miquel Pèrez ; Corts, 554, Barcelona.
 Mobiliari estil renaixement italià.
 Bienchini (A.) ; Passeig de Gràcia, 100, Barcelona.
 Sommier metàl·lic higiènic de construcció original.
 G. N. Bru i J. Guasachs ; Enric Granados, 70, Barcelona.
 Arca amb aplicacions de metall, repujat, amb un tríptic original de J. Camins.
 F. Vives Pons ; Girona, 112, Barcelona.
 Cambra frigorífica «Autofrigor».
 Nebots d'Isidre Cabrera ; Marquès de Tablentes, 62, Sevilla.
 Diversos models de cadires de diferents estils.
 P. Astals i J. Bassa ; Manresa, 9, Sabadell.
 Moble arxiu.
 J. Conillas ; Llíria, 11, Barcelona.
 Gerros, porcellanes, bibelots, propis per a flors en el guarniment de l'interior de la casa.
 J. Duarry ; Aragó, 229, Barcelona.
 Objectes de cristall tallat de Bohèmia per a serveis de casa i decoració estil Baccarat.
 Escoles Salesianes d'Arts i Oficis ; Passeig Don Bosco, Barcelona.
 Exhibició del procés de preparació i construcció de mobles que s'executen en el dit centre, i un conjunt de despatx, de talla policromada, adornat amb treballs de forja.
 Joan Llopart ; Pere IV, 106, Barcelona.
 Delegat de l'American Machin Corporation, de Madrid.
 Maquinària per a l'ensenyança tècnica i per a treballar la fusta.
 Establiments Electra ; Aragó, 277, Barcelona.
 Estufes de diversos models, alimentades amb petroli.

LA SALA FRANCESA

D'acord amb el disposat en el conveni establert entre el Comitè Francès d'Exposicions i el Comitè Executiu de la del Moble, els expositors francesos formaren una sala especial.

La distribució, el decorat i la forma de les instal·lacions foren lliurement projectats i executats pels tècnics del Comitè Francès.

El caràcter col·lectiu de la Sala Francesa, va fer que en ella

s'agrupessin indistintament els productes que en l'Exposició es dividien entre les Seccions Segona i Tercera.

A més de les instal·lacions pròpiament industrials, figuraven en la Sala Francesa algunes de caràcter oficial, expressives del patrimoni artístic de la nació francesa i dels òrgans d'ensenyança artística de l'Estat.

La Sala es composava de 65 instal·lacions que comprenien una superfície total de 1.305 metres quadrats i es repartien entre distints expositors, perquè en cada una d'elles eren diversos els que hi prenien part.

Expositors

Manufactura Nacional de Sèvres (M. Georges Lechecalier-Chevignard, administrador).

Diverses porcellanes.

Mobiliari Nacional (M. Dumonthier, administrador).

Dos tapissos titulats, respectivament, «La batalla a la vora del Granítico» i «El triomf d'Alexandre».

Manufactura Nacional dels Gobelins (M. Geffroy, administrador).

Tapissos.

Escola Boule, París.

Conjunt de treballs efectuats a les classes de dibuix i modelat pels alumnes dels diferents tallers de l'Escola.

M. Blondel et Cie. (Casa Erard); 13, rue du Mail, París.

Piano de cua.

Blondelet (Emile); 76, Place Saint Jacques, París.

Instruments de música.

Herrburger (Jean-Joseph); 16, rue de l'Évangile, París.

Piano de cua.

Pleyel; 22, rue Rochecouart, París.

Piano de cua i un auto «Pleyela».

Thibouville-Lamy et Cie.; 68 bis, rue Reaumur, París.

Instruments de música.

Berger (A.); 54, rue Brancion, París.

Fotografies.

Champenois (Ch.) et Fils; 29, rue de la Chapelle, París.

Una vitrina mural.

Chauvet (Leonce-Louis); 17, rue Boilleau, París.

Projecte de decoració interior, imitació d'art antic.

Chonion et Darnat Frères; 44, rue Boutsault, París.

Una porta antiga i una porta moderna.

Golin (G.) et Busigny Frères ; 143, boulevard Ney, París.
 Decoració i mobiliari d'edificis públics.
 Fender (Emile) ; 60, rue de Flandre, París.
 Paviments de mosaïc.
 Fogarassy ; 39, rue Nollet, París.
 Gonot ; 58, rue de l'Eglise, París.
 Vitrina, maqueta d'una escala artística.
 Jouannet (Jean-Louis) ; 3, rue Brunel, París.
 Maqueta i fotografia de treballs executats a París.
 Michon et Pigé ; 23, rue Ligner, París.
 Mobiliari d'oficines.
 Nice Frères (Michel et Jules) ; 98, avenue Felix Faure, París.
 Relletge en ferro forjat.
 Peignen (Narcise) ; 24, rue de Tolbiac, París.
 Un aspecte d'escala amb balustrada.
 Schwartz ; 9, rue Eugène-Millon, París.
 Cerralleria artística, ferro forjat i bronze.
 Segaud-Armand ; 6, rue du General-Lambert, París.
 Un panneau decoratiu.
 Vinant (Georges) ; 3, rue Alexandre Gabanel, París.
 Viert (Emile-Louis) ; 86, rue de Monceau, París.
 Fotografies de treballs executats.
 Bernel (Charles) ; 4, passage Saint Pierre Amelot, París.
 Mobles.
 Marcel Bloch ; 147, avenue Ledru-Rollin, París.
 Mobles.
 Briote (E.) ; 8, rue du Grand Priueré, París.
 Un billar.
 David Frères ; 39-41, cours Gouffé «Bouches du Rhone», Marsella.
 Pèndul-testos.
 Decaux et Maous ; 97, rue du Faubourg-Saint Antoine, París.
 Mobles.
 Evrard Frères ; 205-207, boulevard Voltaire, París.
 Arcó.
 Gouffé Jeune ; 46, 48, 50, rue du Faubourg-Saint Antoine, París.
 Menjador.
 Goumain (Albert) ; 54, rue de Charonne, París.
 Cònsola.
 Guerin Frères ; 10, 12, 14, rue Faubourg-Saint Antoine, París.
 Menjador.

- Haffat ; rue Idris, Tlemcen.
Coixins.
- Hollande (J.) Fils ; 17, rue du Sergent-Bauchet, París.
Fustes de França i fustes exòtiques.
- Marechal ; 67, avenue Ledru-Rollin, París.
Menjador modern.
- Mercier Frères ; 100, rue du Faubourg-Saint Antoine, París.
Gabinet de treball.
- Pimpaneau (Louis) ; 41 bis, rue Crozatier, París.
Mobles.
- Saddier et ses Fils ; 29-31, rue des Boulets, París.
Biblioteca.
- Schmit et Cie. ; 22, rue de Charonne, París.
Saló Lluís XIV ; Tapisserie d'Aubusson, cònsola imperi, de caoba i aplicacions de bronze dorat.
- Société Anonyme d'Application Industrielle du bois ; 162, rue de Charenton, París.
Gabinet de treball.
- Soubrier ; 14, rue de Reuilly, París.
Mobles d'estil.
- Thiebaut ; 134, boulevard Haussman, París.
Calaixera.
- Bezier (J.) ; 31, rue Cambacerès, París.
Un secrétaire Lluís XV.
- Carlhan et Cie. ; 3, rue Lauriston, París.
Una taula escriptori Lluís XVI, marqueteria i aplicacions de bronze.
- Coquantin (C. R.) ; 2, rue Jean-Bert, París.
Tapisserie del segle XVII. Biblioteca Lluís XVI.
- Crellou ; 7, rue Laugier, París.
Cinc panneaux època Lluís XIII. Dos butaques Lluís XIV.
- Hameau ; 184, boulevard Hausmann, París.
Mobles de biblioteca Regència, una taula per a afaitar, una butaca Lluís XVI.
- Maubert (J.) ; 65, rue Galilée, París.
Mobiliari Lluís XIV ; un canapè, quatre butaques, fusta treballada i daurada, tapisserie Aubusson.
- Poteau et Cie. ; 59, rue de Turenne, París.
Un secrétaire imperi, una butaca de fusta dorada Regència.
- Vasseur ; 33, rue François I, París.
Un moble Lluís XV.

- Avenard (Etienne); Ville d'Avray (Seine et Oise).
Ceràmica.
- Bagge (Eric); 15, rue de Grenelle, París.
Aplicacions de bronze.
- Barboteaux (G.); 29, rue Nôtre-Dame de Nazareth, París.
Esmalts.
- Bastard; 16, rue Sainte Cecile, París.
Objectes de nàcar i marfil.
- Bernard; 24, avenue Victor Hugo, Boulogne (Seine).
Escultures.
- Bernouard (Mme. Suzanne); 36, rue Montaigne, París.
Pintures.
- Boisgerain (Av.); 5, rue des Gobelins, París.
Teles per a mobles.
- Brandt (Edgar); 101, Boulevard Murst, París.
Reixes de ferro forjat.
- Daum (Verreries de Nancy); Nancy (Meurthest Moselle).
Cristalleria.
- Follot (Paul); 5, rue Schoelcher, París.
Pèndul de bronze.
- Francis Jourdain; 2, rue du Séze, París.
Mobles.
- Galleries Lafayette (Grands Magasins des); Boulevard Haussmann, París.
- Hairon (Ch.); 28, avenue du Parc Montsouris, París.
Panneaux de fusta treballada.
- Henches (Val); 10, rue Barthélemy, París.
Làmines artístiques.
- Herbst (René); 43, Avenue de l'Opera, París.
Làmines artístiques.
- Jouhaud; 4, rue Georges Bouhin, Limoges.
Esmalts.
- Kiffer (René); 18, rue Ségnier, París.
Relleus.
- Lalique (René); 40, cours Albert I, París.
Cristalleria.
- Le Bourgeois Rambouillet (Seine et Oise).
Escultura.
- Leleu; 33, Grande rue, Boulogne sur Mer.
Taula escriptori, tauleta de centre.
- Le Meilleur (Mme.); 10, rue Erlanger, París.
Tapissat mural.

Luce ; 29, rue Chateaudun, París.
 Objectes de porcellana.
 Marinot (Maurice) ; 8, rue Royale, París.
 Cristalleria.
 Marque (Albert) ; 114, rue Vaugirard, París.
 Estatuetes de bronze.
 Marret (Henri) ; Fousqueux (Seine et Oise).
 Gravats de fusta.
 Massoul ; 100, Grand rue, Maison-Alfort.
 Gerro de porcellana.
 Menu (Victor) ; 5, rue Emile-Allez, París.
 Dibuiux en tela de Rambouillet.
 Montagnac ; 13, rue Ernest-Renan, París.
 Ory-Robin (Mme.) ; 32, route de Bievres (Fontenay).
 Tapisserie mural.
 Poisson (Pierre-Marie) ; 18, rue du Moulin de Beurre, París.
 Estatuària de bronze.
 Printemps (Grands Magasins du) ; Boulevard Houssmann, París.
 Mobiliari per a dormitori.
 Prou ; 159, rue de l'Université, París.
 Mobles.
 Ruhlmann ; 27, rue de Lisbonne, París.
 Mobles.
 Rumebe (Fernand) ; 90, rue Jouffroy, París.
 Ceràmica.
 Schenck ; 9, rue Vergniaud, París.
 Tapa de radiador.
 Seltersheim ; 62, boulevard Saint Marcel, París.
 Taula de joc.
 Subes ; 131, rue Zamremont, París.
 Ferros forjats.
 Sue et Mare ; 116, rue du Faubourg Saint Honoré, París.
 Mobles.
 Szabo ; 15, rue Emile-Dubois, París.
 Reixa.
 Tassinari et Chantel ; 82 rue des Petits Champs, París.
 Sederes.
 Guin (Paul), (Maurice Guin Fils Successeur) ; 76, rue de Reni-
 lly, París.
 Papers pintats.
 Leroy (Isidore) et Cie. ; Fonchierry (Seine et Marne).
 Papers pintats.

Manufacture de Papiers peints J. Grantil ; Chalons-sur Marne.
 Papers pintats.
 Société Anonyme des Anciens Etablissements Desfosse et Karth ;
 223, rue du Faubourg, Saint Antoine, París.
 Papers pintats.
 Société des Papeteries de Bellancourt ; 10, rue Auber, París.
 Papers pintats.
 Bouix (Lucien ; 7, rue au Mail, París.
 Tapissos, tapisseries i teles per a mobles.
 Branquenié et Cie. ; 16, rue Vivienne París.
 Tapissos, tapisseries i teles per a mobles.
 Brunet, Meunier et Cie. ; 13, rue d'Uzés, París.
 Tapissos, tapisserie i teles per a mobles.
 Burger (Ch.) et Cie. ; 39, rue Petits Champs, París.
 Tapissos, tapisserie i teles per a mobles.
 Chanée (Albert) ; 24, rue Vivienne, París.
 Panneau en tela de Jony reproduint una impressió d'Alsàcia.
 Cornille Frères ; 21, Boulevard Montmartre, París.
 Teles per a mobles, velluts i sedes.
 Dasseroit (Paul) ; 18, rue des Petits Champs, París.
 Teles per a mobles.
 Duchesne (Veuve J.) et Binet (P.) ; 27, Medes Jeimeurs, París.
 Panneaux decoratius, tapissos, tapisseries i teles per a mobles.
 Etablissements Marcel Coupé ; 6, rue Thérbes, París.
 Tapissos i tapisseries d'Aubusson.
 Feigenheimer (Max) et Fils ; 21, rue du Faubourg-Saint Antoine,
 París.
 Teles per a mobles i velluts.
 Hamot Frères et Cie. ; 75, rue de Richelieu, París.
 Tapisseries d'Aubusson, tapissos i teles per a mobles.
 Lauer (Maurice) ; 11, Place de la Bourse, París.
 Tapisseries d'Aubusson i sederies.
 Lelièvre (H.) ; 26, rue des Petits Champs, París.
 Velluts.
 Pansu (J.) ; 42, du Faubourg Poissonière, París.
 Tapissos, tapisseries, teles per a mobles i panneaux decoratius.
 Société Anonyme des Anciens Etablissements Desfosse et Karth ;
 223, rue du Faubourg Saint Antoine, París.
 Impressions.
 Anglard ; 74, Boulevard Sebastopol, París.
 Tapisseries i brodats.
 Baraud et Cie. ; 122, rue Réaumur, París.
 Puntos, brodat i passamaneria.

Boeyr et Cie. ; 71, rue de Richelieu, París.
     Teles per a mobles.
 Carré ; 11, rue Saint Agustí, París.
     Brodats, passamaneria i puntes.
 Corbin et Cie. ; 60, rue de Turenne, París.
     Brodats a mà.
 Dizain (A.) ; 40, rue de l'Eclquier, París.
     Brodats i puntes.
 Rault ; 34, rue Sainte-Anne, París.
     Puntes, brodats i passamaneria.
 Aucoc (André) ; 6, rue de la Paix, París.
     Orfebreria.
 Christoffe et Cie. ; 56, rue de Bondy, París.
     Orfebreria.
 Fouquet-Lapar (G.) ; 25, rue des Archives, París.
     Orfebreria.
 Olier (G.) et Garon (E.) ; 89, rue Turbige, París.
     Orfebreria.
 Sandoz (G. Roger) ; 10, rue Royale, París.
     Orfebreria.
 Bagués Frères ; 107, rue de La Boetie, París.
     Bronzes artístics per a decoració i mobiliari.
 Barbedienne (F.) ; 30, Boulevard Poissonier, París.
     Bronzes artístics per a decoració i mobiliari.
 Bernard-Lyon ; 55, rue des Archives, París.
     Bronzes artístics.
 Bergue ; 10, rue Desenaudes, París.
     Feros artístics.
 Bezier (J.) ; 31, rue Cambacères, París.
     Làmpares.
 Bezault Frères ; 82, rue de la Folie, Mericourt, París.
     Panneaux i bronzes per a mobiliari.
 Bonvoisin ; 36, rue Ricgard Lenoir, París.
     Bronzes per a l'enllumenat.
 Borderel (E.) ; 131, Damremont, París.
     Feros artístics.
 Bourgeois (G.) ; 108, rue Vieille du Temple, París.
     Bronzes artístics i gerros.
 Bricard (G.) ; 39, rue de Richelieu, París.
     Cerralleria artística.
 Charles ; 101, rue du Turenne, París.
     Bronzes artístics.

Contenot et Livièvre ; 12, rue Oberkampf, París.
 Bronzes artístics i estatuetes.
 Delaunay et Cie. ; 12, rue Saint-Guilles, París.
 Panneaux en bronze.
 Etablissements Garnier ; 36, rue de Trevisé, París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Febre ; 4, rue des Filles du Calvaire, París.
 Bronzes artístics i pènduls.
 Farguette ; 16, rue du Parc Royal, París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Gagneau ; 115, rue La Fayette, París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Lapointe et Fils ; 100, rue Amelot, París.
 Bronzes artístics i marbres.
 Lebrun ; 65, rue des Archives, París.
 Làmpares artístiques.
 Milde Fils et Cie. ; 58, rue Dessenaudes, París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Rouard ; 12, rue de l'Asile, Popincourt, París.
 Estàtues i bronzes artístics.
 Schenck ; 9, rue Vergniaud, París.
 Ferros artístics.
 Simonet Frères ; 60, rue des Archives, París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Société des Bronzes de Paris ; 41, Boulevard du Temple, París.
 Estatuetes, bronzes artístics i pènduls.
 Sosson ; 50, rue de Turenne, París.
 Bronzes artístics i objectes de vori.
 Susse Frères ; 15, Boulevard de la Madeleine, París.
 Bronzes artístics, estatuetes i edicions d'art.
 Saunier, Duval, Frisquet et Cie. ; 99, Avenue de la République,
 París.
 Bronzes artístics per a l'enllumenat.
 Société Française de Sculpture d'Art (Veuve Felix Cavaroe et
 Fils) ; 10, rue de la Paix, París.
 Objectes d'art de vori i bronze.
 Thibault ; 64, rue de Turennes, París.
 Làmpares, tauletes i bronzes artístics.
 Bochet et Pocard ; 9, rue des Tres Bornes, París.
 Grups i estatuetes.
 Boucher ; 20, rue Saint Sebastian, París.
 Estatuetes, pènduls i novetats d'aparells elèctrics.

Champeau ; 63, rue Saint Sabiu, París.
 Grups i estatuetes.
 Dubois et Barthélemy ; 1, impasse Saint Sebastien, París.
 Estàtues i altres objectes d'art.
 Bubrujeaud et Jean Richemoz ; 41, rue Saint Sebastien, París.
 Grups, estatuetes i novetats d'aparells elèctrics.
 Gontharet, Alexandre et Cie. ; 75, rue Charlot, París.
 Grups, estatuetes i objectes d'art.
 Pocard (Veuve) ; 17, rue Saint Sebastien, París.
 Estatuetes i objectes d'art.
 Richemoz (Joseph) ; 9, rue Saint Sebastien, París.
 Estatuetes i tinters artístics.
 Raphanel (X.) ; 70, rue d'Angoulême, París.
 Objectes artístics.
 Reberg ; 95, Boulevard Beaumarchais, París.
 Estatuetes, gerros i objectes d'art.
 Seraphin (G.) ; 20, rue de la Folie, Maricourt, París.
 Estatuetes, gerros i objectes d'art.
 Silvin ; 2, rue des Arquebusiers, París.
 Estatuetes i objectes d'art.
 Balleroy Frères ; Limoges (Haute Vienne).
 Serveis de taula, de te, de cafè i de lunxs.
 Bocquillon (P.) ; 79, rue du Faubourg Saint Denis, París.
 Reproducció d'objectes d'art antics, en porcellana.
 Boigues ; Usine de Decize (Nievre).
 Pisos de ceràmica.
 Chabrol Frères et Poirier ; Limoges (Haute Vienne).
 Serveis de taula, de te i de cafè.
 Faïenceries de Serreguemines et Citry-le-François ; 28, rue de Paradis, París.
 Serveis de taula, de te i de cafè.
 Godin (A.) ; 46, rue de Paradis, París.
 Serveis de taula.
 Luce (P.) ; 29, rue de Chateauden, París.
 Serveis de taula i cristalleria.
 La Porcelaine Théodore Haviland ; Limoges (Haute Vienne), rue Bleue, París.
 Serveis de taula i novetats en porcellana.
 Raynaud et Cie. ; Limoges (Haute Vienne), París.
 Serveis de taula, de te i de cafè.
 Rouard (Geo) ; 34, Avenue de l'Opera, París.
 Serveis de taula i objectes d'art.

Daum Frères ; Nancy (Maurthe-et-Moselle).

Gerros, làmpares i novetats en porcellana.
Delvaux ; 18, rue Royale, París.

Objectes d'art, ceràmica i cristalleria.
Franck ; 49, Boulevard de Menimoltau, París.
Pulveritzadors de totes classes.

Lusca (A.) ; 17 bis rue de Paradis, París.
Cristalleria artística decorada, objectes d'art, flors i altres novetats.

Rouard (Geo) ; Avenue de l'Opera, París.
Serveis de cristall i cristalleria esmaltada.

Chambre Syndicale de la Curiosité et des Beaux Arts ; 18, rue de la Ville-Evêque, París.
Diversos objectes.

Bacri Frères ; 141, boulevard Haussmann, París.
Panneau antic en tapisserie.

Davis (Lennie) ; 7, place Vendome, París.
Una tela de Velàzquez representant al general Alessandro del Bono en traje de paisà.

Doucet (Mme. Veuve A.) et Fils ; 94, rue du Faubourg, Saint Honoré, París.

Un secrétaire de caoba Lluís XVI, un pèndul Lluís XVI i una pintura de Jean Baptiste Monnoyer.

Durand-Ruel ; 16 ; 16, rue Laffitte, París.

Els següents quadros : Renoir «La Lessive» ; Monet «Le Pré a Giverny 1885», «Sisley», «Sentir dans les jardins de By, matinée de mai 1880» ; Degas : «Danseuses 1888» ; Boudin : «Le Vieux Bassin» ; Guillaumin : «Villeneuve-sur-Yonne» ; Guillaumin : «Village a Mirogandon» ; André : «Boulevard de Clichy midi 1921» ; André : «Les Hauteurs de Laudun (Gard)» ; Moret : «Une Lande en Bretagne», 1906» ; Moret : «La Ponte du Ras, Finistère» ; Loiseau : «Le petit bras de la Seine a Conneles (Eure) 1921» ; Loiseau : «Jour de foire a Font-Even, 1922» ; D'Espagnat : «Nature morte avec portrait de Renoir 1909» ; Maufra : «Les Pêcheurs 1910» ; Maufra : «Au bord de la baie d'Agay 1912» ; Durenne : «Nature morte (Pommes) 1920» ; Durenne : «Sur la Terrasse».

Foues (S. R.) ; 368, rue Saint Honoré, París.

Dos esmalts rodons, retrats d'home i dona, per J. Hurter, època de Lluís XV. Un tríptic d'or esmaltat de dues cares atribuït als germans Huault, segle XVII. Un rellotge d'or esmaltat dels germans Huault. Un carnet en forma de llibre, d'or

esmaltat, segle XVIII. Un flascó d'or esmaltat, Lluís XV. Dues miniatures rectangulars, *Nymphes couchés* per Charlier, segle XIX. Una caixeta rodona de conxa fosca, amb muntura d'or i miniatura firmada per Van Dael, de començos del segle XIX. Una caixeta rectangular d'or esmaltat; a la tapa el retrat d'Anna de Gonçaga, per Petitot; segle XVIII. Una caixeta rodona de conxa fosca, amb esmalt també rodó amb una figura, còpia de Bucher, segle XVIII. Dos marcs ovalats de bronze daurat i cisellat amb perfil de Lluís XVI i Maria Antonieta, en bronze daurat, segle XVIII. Un rellotge d'or esmaltat i perles fines, època Directori. Un quadro retrat de Goya, pel pintor Boilly, pintat en coure. Una creu d'or esmaltada i diamants, època Lluís XIII. Una vitrina de fusta daurada i llaurada, segle XVIII.

Guerault (F.); 3, rue Roquefine, París.

Un cofre Regència.

Hamburger Frères; 362, rue Saint Honoré, París.

Una calaixera de marqueteria Lluís XVI. Un parell de canelobres formant un grup de dones en bronze daurat, època Lluís XVI. Un pèndol de màrmol i bronze daurat Lluís XVI. Un pèndol en porcellana antiga del «Buen Retiro», segle XVIII. Un panneau pintat. «Martyre d'un évêque», escola espanyola, fins del segle XV. Una copa hispano-àrabe amb flors pintades, segle XV.

Hodgkins; 3, rue de Berri, París.

Una calaixera de fusta satinada amb aplicacions de bronze, estampilla de Migeon Lluís XV. Un quadro de Mercier, escola francesa, segle XVIII.

Jansen; 6, rue Royal, París.

Una taula de Boulle amb bronzes cisellats època Lluís XIV. Dues butaques Regència amb tapisseries d'Aubusson. Dues estatuetses bronze del segle XVIII.

Jonas (Edouard); 3, Place Vendôme, París.

Una calaixera Lluís XVI, amb marqueteria de flors. Un parell de canelobres Lluís XVI. Una pintura escola francesa segle XVIII.

Kraemer (Lucien); 2, rue Tronchet, París.

Dos mobles de banús, amb marqueteria de coure i estany, època Lluís XVI.

Kramer (Benjamí); 178, rue du Faubourg, Saint Honoré, París.

Un bust de marbre del segle XVIII.

Kleinberger ; 9, rue de l'Echelle, París.

Un quadro de Murillo. Un quadro de Velàzquez representant la princesa Maria Margarida.

Lamy (Comille) ; 20, rue du Cirque, París.

Dues tauletes de centre de marqueteria, època Lluís XVI.

Larcade (Edouard) ; 140, rue du Faubourg, Saint Honoré, París.

Una plata espanyola del segle XV i un plat espanyol del segle XVI. Una imatge de fusta policroma, escola espanyola del segle XV. Una taula Lluís XVI de fusta de llimoner i marqueteria.

Petit (Galleries Georges) ; 8, rue de Sèze, París.

Els següents quadros : Lebesque : «La femme a l'ombrelle rose». Lebasque : «La Tonnelle». Henri Martin : «L'Eglise au bord du ruisseau au printemps». Mesle : «Givre et Brouillard». Mesle : «Coucher de soleil i Chamigny». Lebourg : «Bords de la Seine aux environs de Rouen». Lebourg : «Vue de Delft (Hollande), soleil couchant». Le Sidaner : «La fête au clair de Lune». Pissarro : «Le Louvre, soleil d'hiver». L. Charlot : «Le Printemps dans le Morvan». L. Charlot : «Paysanne du Morvan».

Salomon (Raoul) ; 11, rue Saint Lazare, París.

Un pèndol decoratiu de bronze daurat, època Lluís XVI.

Hollande (Jean) ; 17, rue du Sergent, Banchat, París.

Mostres de fustes colonials.

Barret (J.) ; 3, rue de Louis Vitet, Lyon (Rhône).

Teixits i sederies per a mobles.

Bianchini Fèrier ; 4, rue Vancauson, Lyon (Rhône).

Teixits i sederies per a mobles.

Chatillon Mouly, Roussel et Cie. ; 19, place Tolozan, Lyon (Rhône).

Sederies.

Descours et Genthon ; 14, rue Tronchet, Lyon (Rhône).

Sederies.

Digonnet (G.) et Cie. ; 136, boulevard de la Croix rousse, Lyon (Rhône).

Sedes.

Fougère Frères ; 74, rue Vendôme, Lyon (Rhône).

Sedes.

Gautier (R.) et Prella (A.) ; 3, quai de Retz, Lyon (Rhône).

Sedes per a mobles i decoració.

Gleizel (P.) et Cie. ; 24, rue des Capucins, Lyon (Rhône).

Creps i sedes.

Guigou Père et Fils ; 18, place Tolozan, Lyon (Rhône).
 Velluts i damasc.
 Les Fils de L. Jarrosson et Cie. ; 5, rue Puits-Gaillot, Lyon (Rhône).
 Creps, musselines, etc.
 Les Successeurs de G. Montessuy ; 19, place Tolozan, Lyon (Rhône).
 Sedes.
 Marion Ainé et Cie. ; 26, place Tolozan, Lyon (Rhône).
 Tuls, sedes, etc.
 Martin (Albert) ; 10, rue du Bat d'Argent, Lyon (Rhône).
 Sedes per a mobles.
 Mathieu (V.) et ses Fils (Etablissements) ; 4, Damon, Lyon.
 Sederes.
 Société Anonyme des Soieries Tête-d'Or ; 5, rue Godefroy, Lyon (Rhône).
 Creps, jerseys, teixits de seda artificial, etc.
 Tassinari et Chantel ; 11, place Croix-Paquet, Lyon (Rhône).
 Sedes per a mobles.
 Tronel (F.) et Cie. ; 5, rue du Griffon, Lyon (Rhône).
 Tuls, sedes, musselines, creps.
 Truchot (Jean) ; 18, rue Tronchet, Lyon (Rhône).
 Sederes.
 Vautheret, Cros et Laforce ; 3 rue du Garet, Lyon (Rhône).
 Sederes.
 Villaret et Morel Frères ; 18, place Tolozan, Lyon (Rhône).
 Sederes.
 Volay, Biguet et Cie. ; 5, rue Sainte Catherine, Lyon (Rhône).
 Teixits i sedes.

LES EXHIBICIONS TÈCNIQUES I ESCOLARS

Aquesta Secció tenia caràcter essencialment cultural, com a complement necessari a l'exhibició de productes o creacions dels expositors particulars. La seva finalitat era posar de manifest, davant del públic, els diversos instruments, mètodes o procediments, mitjançant els quals es produïen aquells articles i la realització de moltes de les especialitats de la indústria del moble.

Aquestes exhibicions foren executades per diverses institucions de la Mancomunitat de Catalunya, la qual va confiar la instal·lació al senyor Raimond Duran Reynals i la decoració general

al senyor Jaume Busquets. Les instal·lacions ascendiren a 14 i ocupaven en conjunt un espai de 1.382 metres quadrats.

Relació d'exhibicions

«Escola Superior de Bells Oficis». — Conjunt d'un interior amb vidres decorats, de J. Gol; un teler dels usats en les classes de l'Escola per a la confecció de tapissos a mà; el procés de fabricació d'una cadira d'estil, per mitjà d'una sèrie de dibuixos indicatius i un model, meitat en condicions de matèria prima i meitat completament acabat; procés de la fabricació de ceràmica, en terra crua, en terra cuita i en ceràmica decorativa aplicada; i un dormitori complet d'estil modern, projectat pel professor de l'Escola senyor Ramon Reventós i executat pels alumnes de la mateixa.

«Biblioteca de Catalunya i Escola Superior de Bibliotecàries». Instal·lació en forma anàloga a la de les sales de lectura de les Biblioteques Populars de la Mancomunitat de Catalunya, amb el mateix mobiliari que estava aleshores destinat a la Biblioteca Popular que devia inaugurar-se pròximament a Vic. El servei de llibres i el catàleg de la improvisada biblioteca va estar a càrrec d'un torn d'alumnes de l'Escola Superior de Bibliotecàries. El fons de llibres es formà d'una selecció especialitzada del de la Biblioteca de Catalunya.

«Servei de Catalogació i Conservació de Monuments». — Materials gràfics, generalment reproduccions en fotografies. Es referien als diversos exemplars de mobles i d'interiors típics o artístics que el mentat servei tenia registrats com a resultat de les seves investigacions per les comarques catalanes. No obstant, la immensa majoria de dibuixos i fotografies exhibits en aquesta instal·lació, procedien de la Secció de l'Espanya Històrica i Monumental de l'Exposició de Barcelona, que els seleccionà del seus arxius. En les sales s'exhibiren degudament enquadrats, nombroses ampliacions dels dits materials gràfics.

«Escola Elemental del Treball». — Peces de fusta en forma d'ensamblaments, aplicats, amatxembrats, etc., obra dels alumnes; menjador de construcció senzilla, però de notable efecte artístic, propi per a l'habitació d'una família obrera, construït i decorat també pels alumnes, sota la direcció de llurs professors.

«Museu de Catalunya». — Sèrie de trossos de tronc de diversos arbres que es produeixen a la regió catalana i són utilitzables per a la fabricació del moble. Cadascun dels dits troncs es presen-

tava, en part, en el seu estat natural i, en part, tallat per la meitat, pulit i vernissat, tal com queda la fusta una vegada construït el moble.

«Institut de Química Aplicada». — Matèries primes que concorren a la formació de cada producte colorant, installades metòdicament de manera que el públic adquiria una idea completa del procés d'elaboració de cadascuna d'elles. Grans quadros indicatius de les proporcions de cada matèria prima per a la formació del producte colorant corresponent.

«Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona». — Solari per a nens de dues edats diferents. Als voltants, sota una vela decorativa, una sèrie de llitets construïts «ad hoc» estaven dedicats als nens de més curta edat. En el centre, i separats d'aquells per artística barana de fusta, diverses cadires, balancins i gronxadors, dedicats als jocs dels altres nens més crescuts. La disposició i els mobles referits eren reproducció dels utilitzats a la Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona, havent estat dirigida la instal·lació per l'artista senyor Francesc Cañellas, a tenor de les indicacions del metge d'aquella institució senyor Salvador Goday.

Cases Provincials de Caritat de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona. — Exemplars dels diversos llits individuals existents a cadascuna de les dites cases. Reproducció d'una de les sales de joc per a nens de la Casa de Caritat de Barcelona.

Escoles d'Arts i Oficis de Vilanova i Geltrú i Mataró. — Mobiliari complet d'un menjador, un despatx i un dormitori, de línies simples, efectuats pels alumnes assistents a les classes de fusteria.

Escoles d'Arts i Oficis de Badalona, Terrassa, Sabadell, Palafrugell i Sant Feliu de Guíxols. — Diversos projectes i solució pràctica d'alguns problemes relacionats amb la fusteria i la construcció de mobles, fets pels alumnes.

«Escola Industrial de Barcelona, Escola de Teixits». — Teler a mà, al costat d'un teler mecànic modern, que executa dues peces a la vegada, i gran nombre de dibuixos i projectes per a ésser executats en peça; el desenrotllament gràfic dels mateixos per a realitzar-los; mostres de motllos per a estampats i preparats; tints emprats en el procés d'execució; mostres de teixits realitzats i indicació del desenrotllament tècnic per a l'execució del teixit.

«Escola d'Alts Estudis Comercials». — Memòries sobre el teixit i la fusta en relació amb la construcció del moble i diversos estadístiques referents al desenrotllament del comerç mundial de la fusta.

«Institut d'Orientació Professional».—Sèrie de dades estadístiques i gràfics demostratius dels resultats obtinguts pels estudis i exàmens a què es dedica aquest centre, en quant a la determinació de l'aptitud i la capacitat dels individus per a dedicar-se a la indústria del moble i els seus similars.

MOBILIARI I DECORACIÓ DE LA CASA HUMIL

El Comitè va convocar un concurs de conjunts de mobiliari i decoració que assolissin la màxima bellesa possible dintre del cost més reduït, per tal d'inclinar la indústria del moble cap a la producció pròpia de les famílies d'humil condició econòmica.

Els concursants inscrits efectuaren les seves instal·lacions de la següent manera :

Magí Pallarols : ocupà sis stands que formaven un conjunt aïllat, i en ells hi muntà diverses habitacions de mútua comunicació, simulant una casa particular. En el centre quedava l'entrada i després venien un despatx, un menjador, un dormitori per a matrimoni i un altre dormitori per a nen. Hi havia, a més, reservats els espais destinats a cuina i cambra de bany.

Preus : en fusta fina, 2.445 pessetes ; en altres fustes, 1.900 pessetes.

Josep Gimbert : ocupà quatre stands en línia recta, amb façana a una sola cara de l'illa d'instal·lacions a què corresponien ; hi havia un menjador, un dormitori individual, un dormitori de matrimoni, i altre menjador menys modest que l'anterior.

Preu : 3.140 pessetes.

Godofred Buenosaires : ocupà un stand i presentà un dormitori de matrimoni.

No presentà nota de preus.

Collegi d'Artífexs en Ebenisteria : ocupà tres stands i en la superfície total d'ells hi havia el conjunt d'una casa particular, composta d'un rebedor, un menjador i un dormitori de matrimoni. Al costat d'aquest darrer hi havia, a més, una sala de treball i de visita.

Preu : 2.150 pessetes.

Florenci Castelltort : ocupà tres stands ; el central fou limitat una mica en la seva amplada natural per a formar en ell un petit vestíbul d'entrada. En els dos laterals hi havia, respectivament, un menjador i un dormitori de matrimoni, els quals in-

teriors eren perceptibles al públic a través de grans finestrals.

Preu : 1.852 pessetes.

Successors de Domingo i Sabaté : ocupà tres stands situats en línia recta i formant, per tant, una sola façana. Hi havia un menjador, un dormitori per a matrimoni i un despatx.

Preu : 3.550 pessetes.

Foment de les Arts Decoratives : efectuà una instal·lació de conjunt en una illa formada per set stands. S'entrava a aquesta instal·lació per un petit rebedor al costat del qual hi havia una escala que simulava conduir a les habitacions superiors de la casa. A l'altre costat del propi rebedor hi havia una sala dita de família, pròpia per a rebre i, al mateix temps, per a despatx. A continuació venia la cuina i el menjador, comunicant aquest darrer per un finestral a una galeria exterior. Darrerament, immediat al menjador, venia un dormitori amb un finestral.

Preu : 2.071 pessetes.

Grans Magatzems «El Siglo», S. A. : ocupà tres stands alineats havent-hi en el primer un dormitori de dos llits per a nens ; en el segon, un menjador ; i en el tercer, un dormitori per a matrimoni.

Preu : 3.856'50 pessetes.

Raimond Vayreda : ocupà un stand. La instal·lació era un menjador.

Preu : 1.725 pessetes.

Antoni Comas : ocupà tres stands que estaven en situació també alineada. Eren un dormitori de matrimoni, un saló i un menjador.

Preu : 8.035 pessetes.

Joan Busquets : distribuï les habitacions de la seva instal·lació en l'espai total comprès per tres stands. Tenien les dites habitacions l'entrada per un petit rebedor, el qual comunicava, per un costat, amb un dormitori individual i, per l'altre, amb el menjador-cuina, que tenia un finestral a una de les façanes exteriors de la instal·lació. Tot seguit venia un dormitori per a matrimoni, visible per altre de les façanes de la mateixa instal·lació.

Preu : 1.744 pessetes.

Una Escola rural (fora de concurs) : ocupà tres stands formant dos cossos d'habitació. En el primer es reproduïa un petit pati d'entrada i en el segon la classe de l'escola, amb models de mobiliari escolar, propis per a les edats d'alumnes corresponents als tres graus principals de l'ensenyança primària.

El Comitè va adquirir totes aquestes instal·lacions i les va sor-

tejar entre els visitants de l'Exposició, del dia 8 al 15 de novembre, a qual efecte cada entrada d'aquests dies anava acompanyada d'un número.

ALTRES EXHIBICIONS

Finalment es varen exhibir una sèrie de projectes de mobiliari i de decoració d'interior, i una altra de fotografies d'interiors notables de Catalunya, entre les que hi havia, a més, les premiades en un concurs que es va convocar a l'efecte.

També es va fer una exhibició de projectes i perspectives de la futura Exposició de Barcelona.

VI

ACTES I FESTES

Inauguracions

El dia 16 de març va tenir lloc una visita oficial de les autoritats i de la premsa a les obres d'instal·lació del Certamen. Després els visitants varen ésser obsequiats amb un banquet a la pèrgola dels jardins.

L'Exposició s'havia d'inaugurar el 19 de maig, però es va ajornar, com ja s'ha dit, la inauguració, per al 13 de setembre immediat, per haver esclatat una vaga de transports.

Havia de presidir l'acte, en representació del Govern, el Ministre de Foment senyor Manuel Portela, però el cop d'Estat donat a la nit del dia 12 al 13 ho va impedir, per haver estat detingut el Ministre a Saragossa, quan venia a Barcelona.

Es va invitar a l'acte a les autoritats i a totes les societats de la ciutat. L'Ajuntament i la Diputació hi assistiren en corporació. Hi havia també els Comissaris senyors Pich i Maynés i tots els membres de les Juntes i Comitès de l'Exposició de Barcelona, i de la del Moble.

L'acte de la inauguració va tenir lloc en la sala de conferències del Palau d'Art Modern. El va presidir el Capità General, Marquès d'Estella, que arribà a l'Exposició a les cinc de la tarda. Va fer ús de la paraula en català l'alcalde senyor Marquès d'Alfella. Li va contestar amb un altre discurs el president.

Acabada aquesta cerimònia tots els invitats passaren a visitar les instal·lacions. Darrera d'ells entraren els particulars a qui s'havia invitat i que ascendien a uns sis mil. Durant aquesta visita la Banda Municipal executà diverses composicions.

El mateix dia al vespre es va celebrar un banquet oficial en

el restaurant de la Exposició instal·lat en el Palau d'Art Modern. Les dues presidències foren ocupades per l'alcalde senyor Marquès d'Allella i pel Comissari senyor Pich. No hi va haver brindis.

El 10 d'octubre a la tarda es va inaugurar la Sala Francesa, amb assistència d'una representació oficial del Govern francès, presidida pel Conseller d'Estat M. A. Charmeil, i del senyor Marquès d'Aycimena, Cap del Gabinet Diplomàtic del Ministeri d'Estat que representava al Govern espanyol. Llegí un discurs M. Henri Ramillieux, delegat del Comitè francès d'Exposicions i M. Charmeil. Al vespre les representacions franceses varen obsequiar al Comitè de la Exposició amb un banquet que va tenir lloc al Ritz i, en el qual, varen pronunciar discursos M. Charmeil, el Governador Civil, general Losada, M. Ramillieux, el regidor senyor Vila Teixidó i M. Ausie. Acabà la festa amb un ball d'etiqueta i una sessió de danses típiques espanyoles.

L'endemà el Comitè espanyol va obsequiar a les delegacions franceses amb un altre banquet que va tenir lloc en la sala de conferències de l'Exposició. Hi va parlar l'alcalde accidental senyor Puigmartí, M. Charmeil, el senyor Nadal, M. Paul Leon, el senyor Pich i M. Ramillieux.

Programa de festes

Es varen preparar les següents festes, que no es varen poder realitzar perquè les circumstàncies ho impediren: inauguració del Teatre Grec, que existeix en el Parc de Montjuïc, pròxim a acabar-se, amb una representació de la tragèdia «Edip Rei», en català i altra d'una obra clàssica francesa; concurs internacional de bandes, o en tot cas, dos concerts per la Banda de la Guàrdia Republicana de París; concert per un conjunt de tots els orfeons de Catalunya; festa marítima nocturna en el port, presenciada des del Parc de Montjuïc; festival deportiu a l'Estadi; danses clàssiques per l'Acadèmia Duncan de París; danses ruses pels elements que actuaven en el Gran Teatre Liceu; Saló de la moda; batalla de flors; concurs de flors tallades i de serveis de taula; cabalgata i ball dels mercats; ball d'etiqueta; concurs de mobles-juguets; exhibició de bressols; escenificació dramàtica i lírica de les Càntiques d'Alfons el Savi.

El programa, en realitat, per les causes abans dites, es reduí al següent:

Diumenge, 16 setembre, a les quatre de la tarda: Festival

organitzat per i a benefici de l'Associació de la Premsa Diària de Barcelona.

Dijous, 20 setembre, a les quatre de la tarda: Concert per bandes militars.

Diumenge, 23 setembre, a les quatre de la tarda: Ràdio concert: trobant-se de pas a Barcelona la missió de radiotelefonía que, organitzada pel periòdic francès «Je sais tout» i dirigida per M. Guineau recorria les principals ciutats d'Europa, el Comitè de l'Exposició concertà, amb aquella, una audició musical amb els aparells que portaven.

A la mateixa tarda i en els mateixos jardins hi hagué concerts a càrrec de la Banda del Regiment de Vergara i de la Banda del Círcol de Sans.

A les nou de la nit: Sopar a l'americana, a la sala destinada al servei de te. Castell de focs artificials.

Dilluns, 24 setembre, Festivitat de Nostra Senyora de la Mercè. A les quatre de la tarda: Festival a càrrec de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona.

Dijous, 27 setembre, a les cinc de la tarda: Representacions de Teatre «Guignol».

Diumenge, 30 setembre, a les cinc de la tarda: Concert per la Banda Municipal de Barcelona.

Dijous, 4 d'octubre, a les quatre de la tarda: Representacions de Teatre «Guignol». Concert per la Banda del Círcol de Sans.

Diumenge, 7 d'octubre, a les onze del matí i a les cinc de la tarda: Audició de sardanes.

Dijous, 11 d'octubre, a les quatre de la tarda: Concert popular a càrrec de la Banda del Círcol de Sans.

Diumenge, 14 d'octubre, a les cinc de la tarda: Grans concerts per la Banda del Reial Cos d'Alabarders i la Banda Municipal de Barcelona.

Dilluns, 15 d'octubre, a les cinc de la tarda: Concert per la Banda del Reial Cos d'Alabarders.

A més s'efectuà una exhibició de maniquís vivents en la Secció Retrospectiva.

Dimecres, 17 d'octubre, a les cinc de la tarda: Concert per la Banda del Reial Cos d'Alabarders.

Diumenge, 21 d'octubre, a les quatre de la tarda: Festival infantil.

Dijous, 25 d'octubre, a les cinc de la tarda: Concert a càrrec de l'Orquestra Simfònica de Barcelona, dirigida pel mestre J. Lamotte de Grignon.

Diumenge, 28 d'octubre, a les quatre de la tarda: Audició de sardanes.

Dijous, 1 de novembre, Festivitat de Tots Sants, a les cinc de la tarda: Concert a càrrec de l'«Orquestra Pau Casals».

Diumenge, 4 de novembre, a les quatre de la tarda: Audició de sardanes.

Dijous, 8 de novembre, a les quatre de la tarda: Representacions de Teatre «Guignol».

Diumenge, 11 de novembre, a les quatre de la tarda: Festival popular i Concert per la Banda Municipal.

Dimecres, 14 de novembre, a les cinc de la tarda: Exhibició de maniquís vivents a la Secció Retrospectiva.

Diumenge, 18 de novembre, a les cinc de la tarda: Sessió de Rítmica i Plàstica a càrrec de l'Institut Català de Rítmica i Plàstica, dirigit per Joan Llongueras.

Diumenge, 25 de novembre, a les cinc de la tarda: Exhibició de maniquís vivents a la Secció Retrospectiva, amb il·lustracions musicals.

Dissabte, 1 de desembre, a les cinc de la tarda: Exhibició de maniquís vivents a la Secció Retrospectiva.

Diumenge, 2 de desembre: Exhibició de maniquís vivents a la Secció Retrospectiva, amb il·lustracions musicals.

Conferències

Es varen donar les següents conferències en la Sala de conferències del Palau Industrial:

Diumenge, dia 23 de setembre, a les onze del matí. A càrrec del Director dels Museus de Barcelona, senyor Joaquim Folch i Torres: «L'amoblament de la casa catalana als segles XIV i XV». Amb projeccions.

Diumenge, dia 30 de setembre, a les onze del matí. A càrrec del professor d'història de l'art a Berlín, senyor August L. Mayer. Tema: «El moble alemany de l'edat mitjana al segle XVIII». Amb projeccions.

Diumenge, 7 d'octubre, a les onze del matí. A càrrec del Director del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Mancomunitat de Catalunya, senyor Jeroni Martorell. Tema: «Història de la casa barcelonina». Amb projeccions.

Diumenge, dia 14 d'octubre, a les onze del matí. A càrrec del professor d'història de l'art a París, M. Emile Enlart. Tema: «Le mobilier au moyen age». Amb projeccions.

Diumenge, dia 21 d'octubre, a les onze del matí. A càrrec del senyor Vicens de Moragas. Tema: «El tapís de la història de la «Bonae Vitae» de la Sala Capitular de la Catedral de Tarragona».

Diumenge, dia 21 d'octubre, a les onze del matí. A càrrec del crític d'art de Madrid, senyor Lluís Pérez Bueno. Tema: «El mueble español en los siglos XVI y XVII».

Diumenge, dia 4 de novembre, a les onze del matí. A càrrec del Director del Museu d'Arts Industrials de Madrid, senyor Rafael Domènech. Tema: «Valores artísticos del mueble moderno».

Altres actes

Des de la inauguració fins a la clausura del Certamen, es varen celebrar altres actes col·lectius de caràcter particular.

El 20 de setembre el Comitè Executiu de l'Exposició del Moble obsequià, pel seu compte particular, els Comissaris Generals de l'Exposició de Barcelona i l'Alcalde, amb un banquet de caràcter íntim, al Restaurant Martin.

El 23 de setembre va tenir lloc en el Restaurant de l'Exposició, el banquet del Foment de les Arts Decoratives, que la dita entitat celebra tots els anys i que coincidí amb la visita col·lectiva efectuada per la mateixa al Certamen.

El dia 1 d'octubre el Comissari General don Joan Pich, obsequià, en el seu domicili particular, els membres del Comitè de l'Exposició del Moble i als alts funcionaris del Certamen, amb un banquet.

El dia 11 d'octubre a la tarda, s'efectuà a honor dels senyors delegats del Govern francès, una excursió pels voltants de la ciutat, amb un te d'honor al Restaurant de la Rabassada.

Al dia següent, al vespre, se'ls obsequià amb una festa íntima de danses típiques espanyoles, a la terrassa del Círcol Artístic.

El 16 d'octubre, amb motiu dels concerts donats a la Exposició per la Banda del Reial Cos d'Alabarders, la Comissaria i el Comitè obsequiaren els mestres i els professors de la dita Banda i de la Municipal de Barcelona, amb un banquet que es celebrà al Majestic Hotel.

El 10 de novembre, al vespre, es celebrà en el saló de te de la Exposició, un gran banquet a honor del Comissari General de

l'Exposició don Joan Pich i Pon, organitzat pels expositors. Hi assistiren uns 600 comensals.

El 3 de desembre, Mr. Ramillieux i altres senyors de la Delegació francesa que havien assistit als actes de clausura del Certamen, obsequiaren el Comitè Executiu, la Comissaria General i l'Alcaldia, a més dels Caps de Secció, amb un dinar que es serví a l'Hotel Ritz.

Al dia següent, al vespre, es celebrà un altre banquet en el Restaurant Martin, amb el qual els organitzadors de la Exposició del Moble acomiadaren la Delegació francesa.

Finalment el 24 de gener el Comitè Francès d'Exposicions de París celebrà un banquet a la capital francesa per a festejar l'èxit de l'aportació d'aquell país a la nostra Exposició. Fou invitat a l'acte el Comitè Executiu d'aquesta i l'Alcalde, com a president de la mateixa, delegà perquè hi assistissin en representació seva, el President efectiu del dit Comitè i primer Tinent d'Alcalde senyor Puigmartí.

Clausura

L'Exposició s'havia de tancar el dia 4 de novembre. Els expositors demanaren una petita pròrroga. Després de diverses entrevistes es fixà per a la clausura el dia 2 de desembre.

Al migdia va tenir lloc, a la sala de conferències del Palau Industrial, el banquet amb què els expositors varen obsequiar el Rei que havia vingut a presidir l'acte de la clausura. A la dreta del monarca seia el cap del Govern general Primo de Rivera, i a l'esquerra l'Alcalde senyor Alvarez de la Campa.

Després del banquet el Rei, junt amb la Reina, acompanyats del Comissari, de les autoritats i dels Comitès de les Exposicions, visitaren les instal·lacions del Certamen.

Acabada aquesta visita es procedí al repartiment de recompenses als expositors. L'acte va tenir lloc en el «hall» d'entrada del Palau Industrial. El Secretari llegí els falls dels Jurats. El Rei anà entregant a cada expositor la medalla i diploma corresponents. Al final el general Primo de Rivera pronuncià un discurs de caràcter polític, i en nom del monarca donà l'Exposició per clausurada.

VII

ESTADISTICA

Horari

L'Exposició va estar oberta al públic de les 10 del matí a les 8 del vespre, des del dia següent de l'obertura fins al 4 de desembre inclusiu. El dia 23 de setembre, vigília de la Mercè, ho va estar fins a les 12 de la nit. Del 5 de novembre al 12 de desembre va estar oberta només fins a les 7 de la tarda. El matí del dia 12 va estar tancada al públic per celebrar-se en els jardins la festa dels Sometents.

L'Exposició va estar oberta al públic 81 dies.

Nombre de visitants

El preu d'entrada, inclosos els timbres, fou de 1 pesseta, a excepció del dia de la primera exhibició de maniquís de la Secció Retrospectiva que va ésser de 2 pessetes, i del dia de la clausura que va ésser de 5 pessetes.

El nombre d'entrades venudes durant els 80 dies de l'Exposició, car el dia de l'obertura l'entrada va ésser absolutament per invitació, fou de 516.283. Representa un promig de 6.453'53 entrades diàries. S'han d'assenyalar com a entrades més crescudes, els dies següents: 16 de setembre, primer diumenge de l'Exposició, 12.066; vigília i dia de la Mercè, 53.710; diumenge dia 30 del mateix mes, 27.324; el diumenge següent, dia 7 d'octubre, 27.804; l'altre diumenge, dia 14, 30.954; el dilluns immediat, 14.082; el dia 21 d'octubre, també diumenge, 35.779; el diumenge següent, dia 28, 23.119; el dia 1 de novembre, festa de Tots Sants, 14.597, i el diumenge següent, 18.686. En aques-

tes entrades no hi ha les dels 1.535 abonaments que donaven dret a entrar dues vegades cada dia a l'Exposició.

Es varen estendre, per altra part, els passis de costum. La utilització d'aquests va ésser registrada, així com el dels abonaments. Aquest registre va acusar 99.885 entrades més. El promig resulta de 1.248'56 entrades diàries per aquest concepte.

Es varen concedir també entrades gratuïtes collectives, a diverses entitats culturals i a les escoles públiques de Barcelona. Ascendiren a 18.236 entrades. Signifiquen aquestes un promig diari de 227'95 entrades.

Cal afegir, per últim, els 6.000 visitants especials del dia de la inauguració.

I tindrem els següents totals :

Visitants del dia de la inauguració ...	6.000'00
Entrades	516.283'00
Passis i abonaments	99.885'00
Entrades gratuïtes collectives	18.236'00
Total	640.404'00

Promig diari, comptant els 81 dies de l'Exposició, 8.050'50.

Liquidació

Les xifres que consten en els llibres de comptabilitat de l'Exposició de Barcelona, relatives a la del Moble, no són exactes. En les despeses hi ha carregades moltes quantitats corresponents a mobiliari i material que ha usat l'Exposició gran i que ja aleshores s'usava per a la preparació d'aquest Certamen. Hi ha carregades també algunes relatives a la propaganda d'aquesta Exposició. Hi ha, per últim, la quasi totalitat de les motivades pels treballs de preparació d'una Exposició de Tècnica de la Construcció que aleshores teníem en projecte.

Menys exactes són encara les que s'indiquen en un cèlebre informe fet per la Comissió inspectora que va nomenar la Dictadura. Apart de l'esperit tendenciós que, naturalment, l'inspirava, aquesta part de l'informe va ésser feta per persones que no havien vist mai aquesta comptabilitat ni coneixien per a res la vida de l'Exposició que inspeccionaven, ni em varen demanar mai a mi cap informació, que era qui els podia enterar imparcial i desapassionadament sobre els comptes de la del Moble, amb perfecte coneixement de causa.

Les xifres que es donen a continuació són el resultat veritat d'un examen fet per mi, partida per partida. He exclòs les despeses que no foren motivades per l'Exposició de què es tracta; he rebaixat un 66 per 100 de les despeses relatives a material i mobiliari que es va destinar i que després s'ha usat per a l'Exposició de Barcelona (en rigor aquestes despeses haurien d'ésser excloses totalment); i per últim he posat en partida total separada part de les causades per l'ajornament a què ens va obligar la vaga de transports que, com és natural, s'ha de considerar com un dispendi extraordinari causat per força major.

Així el veritable resultat és el següent:

DESPESES

Capítol I. — Organització

Article 1.—Personal ...	70.870'85 ptes.	
» 2.—Material d'oficines ...	16.974'86 »	
» 3.—Propaganda .	565.276'74 »	
» 4.—Premis i recompenses .	22.180'20 »	675.302'65 ptes.

Capítol II. — Installació

Article 1.—Stands ...	30.595'68 ptas.	
» 2.—Transports de material en general i especialment dels objectes de la Secció Retrospectiva.	29.322'74 »	
» 3.—Decoració ...	62.110'54 »	
» 4.—Instal·lació i decoració de la Secció Primera (retrospectiva)	69.023'56 »	
» 5.—Segurs ...	37.733'95 »	
» 6.—Instal·lació de les exhibicions tècniques	34.134'70 »	262.921'17 ptes.

Capítol III. — Funcionament

Article 1.—Personal de serveis ...	41.236'40 ptes.

»	2.—Festes ordinàries	54.183'40	»	
»	3.—Festes extraordinàries ...	55.069'35	»	150.489'15 ptes.

Capítol IV. — Imprevistos

Article únic (actes oficials, adquisició del mobiliari dels stands de la Casa Humil, subvencions, etcètera)	207.621'59 ptes.	207.621'59 ptes.
Total	1.296.334'56 ptes.	

INGRESSOS

Article 1.—Lloguer de stands	154.023'50 ptes.
» 2.—Arrendament de serveis ...	5.710'24 »
» 3.—Publicacions i anuncis ...	26.648'70 »
» 4.—Entrades ordinàries	499.565'70 »
» 5.—Entrades extraordinàries ...	14.535'00 »
» 6.—Venda d'abonaments ...	27.797'00 »
Total	728.280'14 ptes.

RESUM TOTAL

Despeses	1.296.334'56 ptes.
Ingressos	728.280'14 »
Dèficit efectiu	568.054'42 ptes.

Quantitat mínima global de les despeses ocasionades per l'ajornament forçós de l'Exposició	250.000'00 ptes.
Dèficit realment propi de l'Exposició	318.054'42 ptes.

GRAVATS

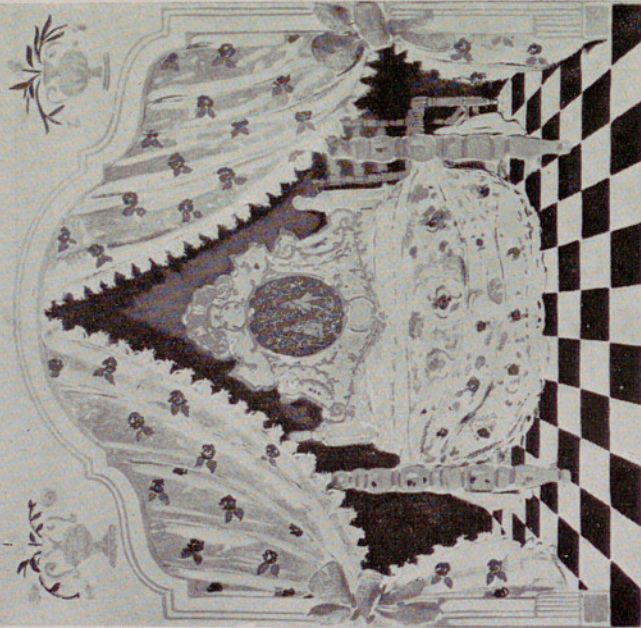
**EXPOSICIÓ INTERNACIONAL
DEL MOBLE I DECORACIÓ
D' INTERIORS**

**PALAV D'ART MODERN I PALAV INDVSTRIAL
DEL PARC DE MONTJUVICH
MAIG - JUNY 1923
BARCELONA**

El cartell anunciador de l'Exposició, original de Ricard Canals

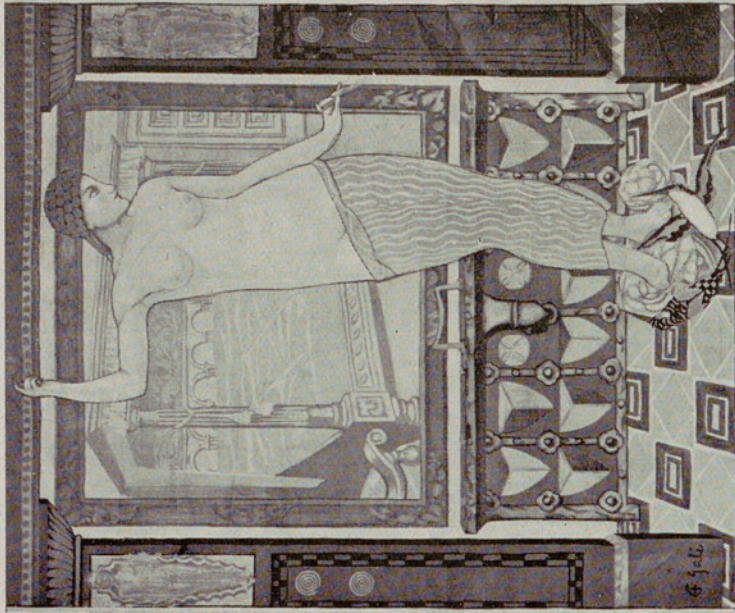

EXPOSITION INTERNATIONALE
DU MEUBLE

SEPTEMBRE - OCTOBRE 1923
BARCELONE
PARC DE MONTJUICH

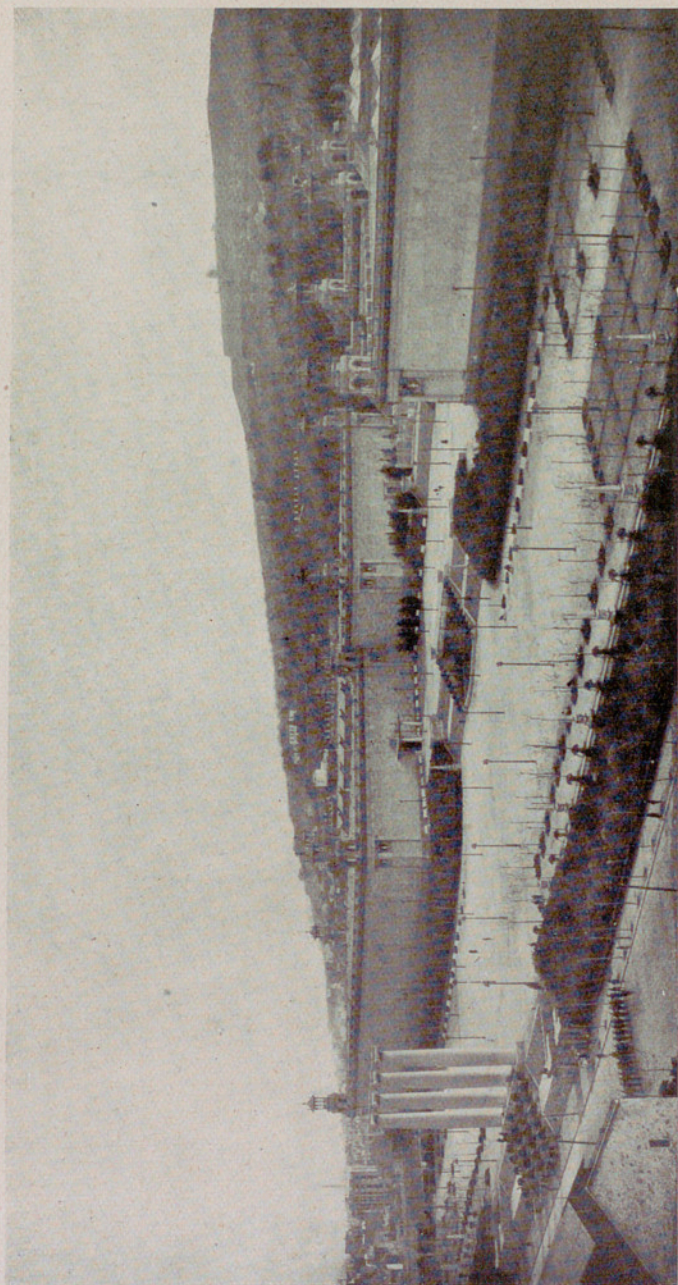
Cartell anunciador de l'Exposició, original d'Olaguer Junyent

PIECE OF FURNITURE WORLD'S FAIR
SEPTEMBER - OCTOBER 1923
BARCELONA
MONTJUICH PARK

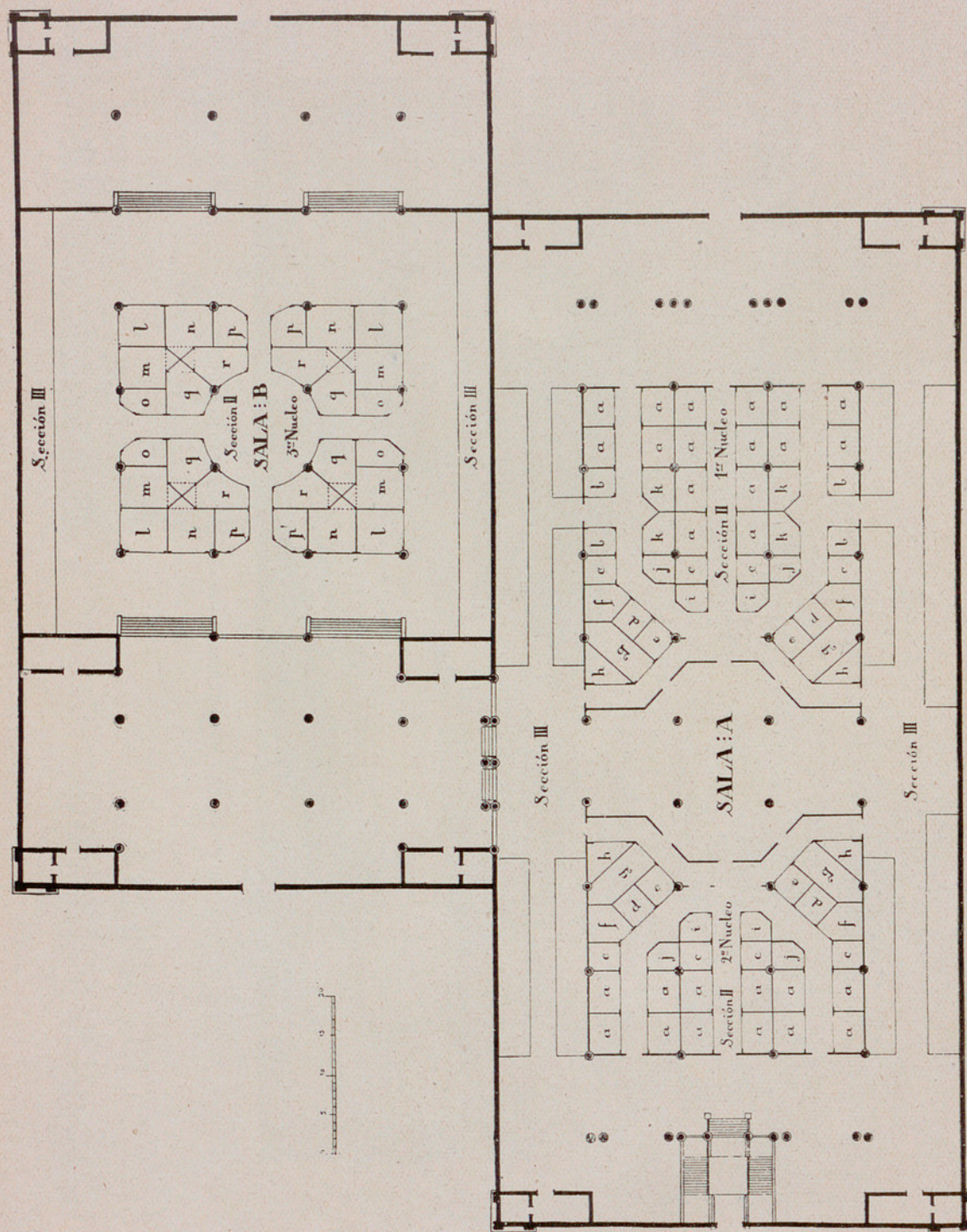
Cartell anunciador de l'Exposició, original de Francesc Gali

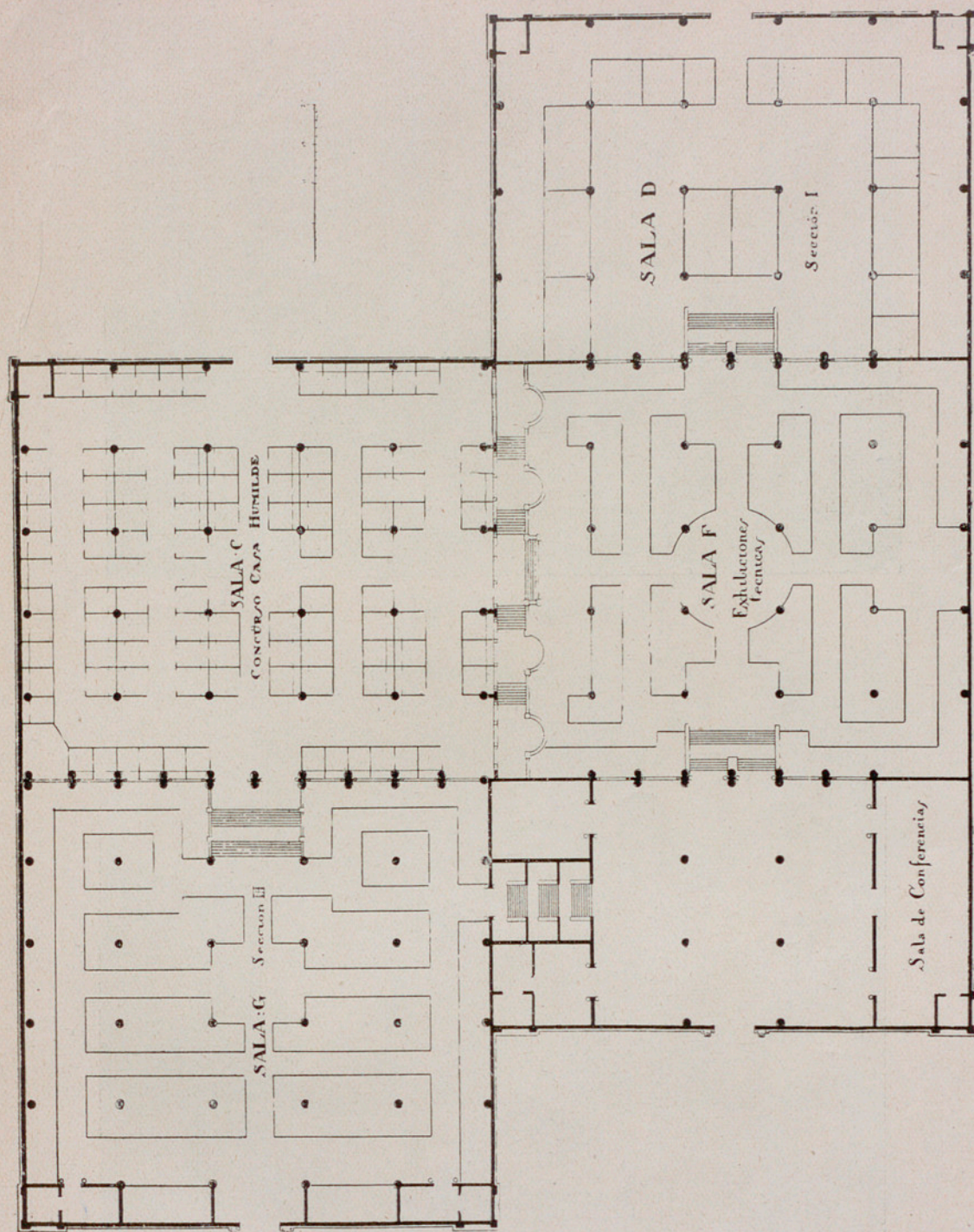
Els Palaus d'Art Modern i Industrial en els que s'instal·là l'Exposició

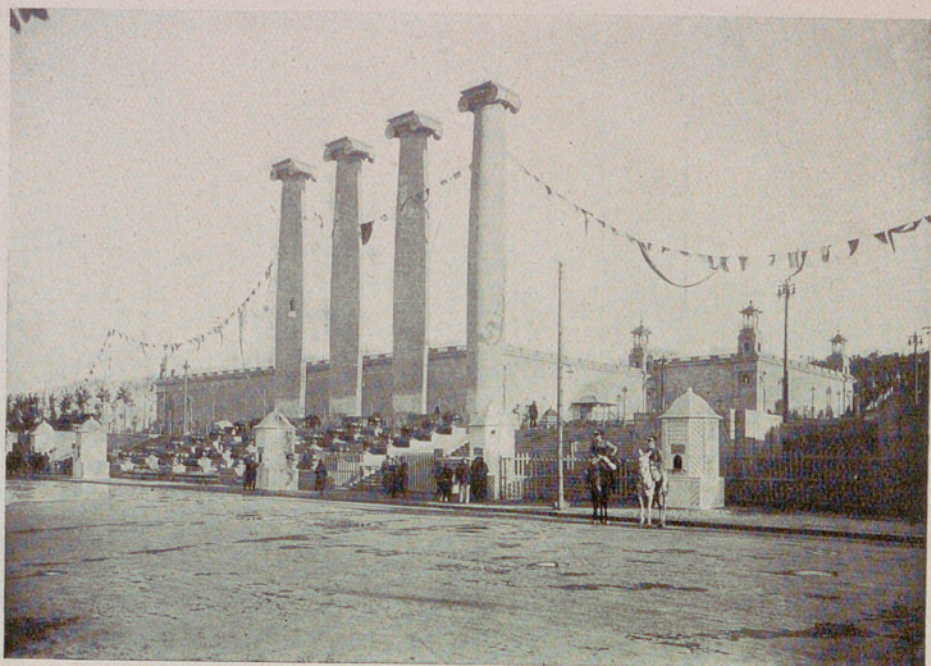
Planta del Palau d'Art Modern amb la distribució de les instal·lacions

Planta del Palau Industrial amb la distribució de les instal·lacions

Entrada principal de l'Exposició

Una de les entrades laterals

Inauguració de l'Exposició

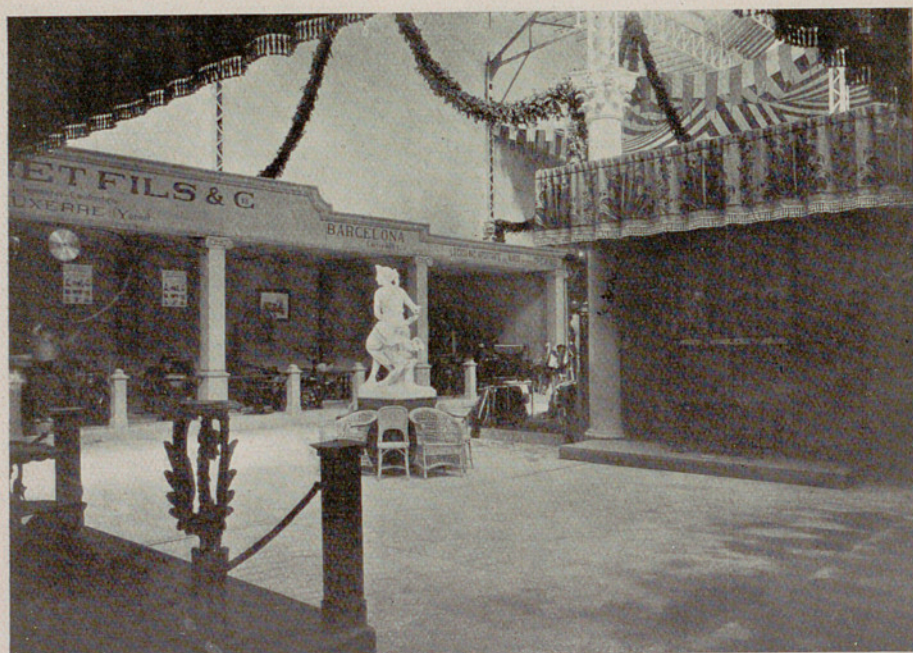

Inauguració de la Sala Francesa

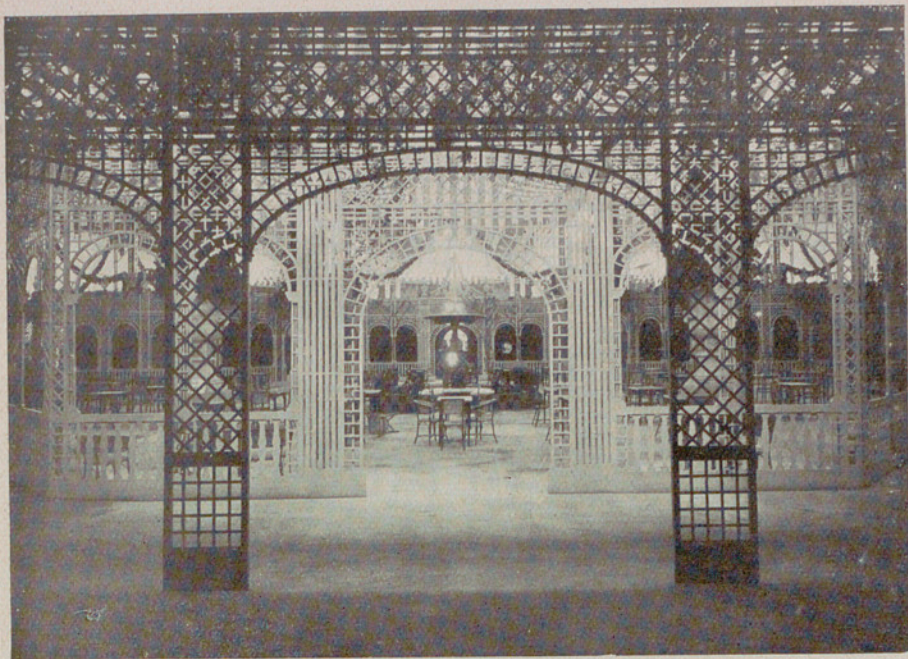

Un conjunt d'instal·lacions

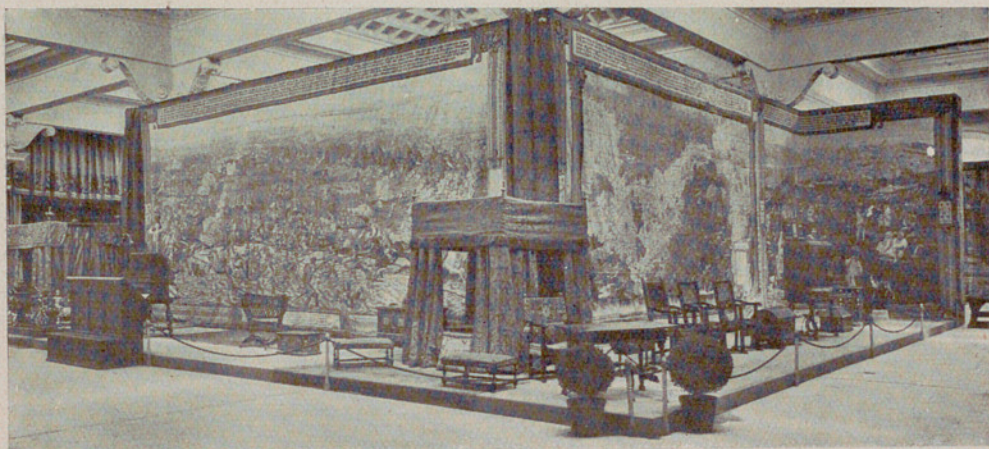

Un aspecte de l'Exposició

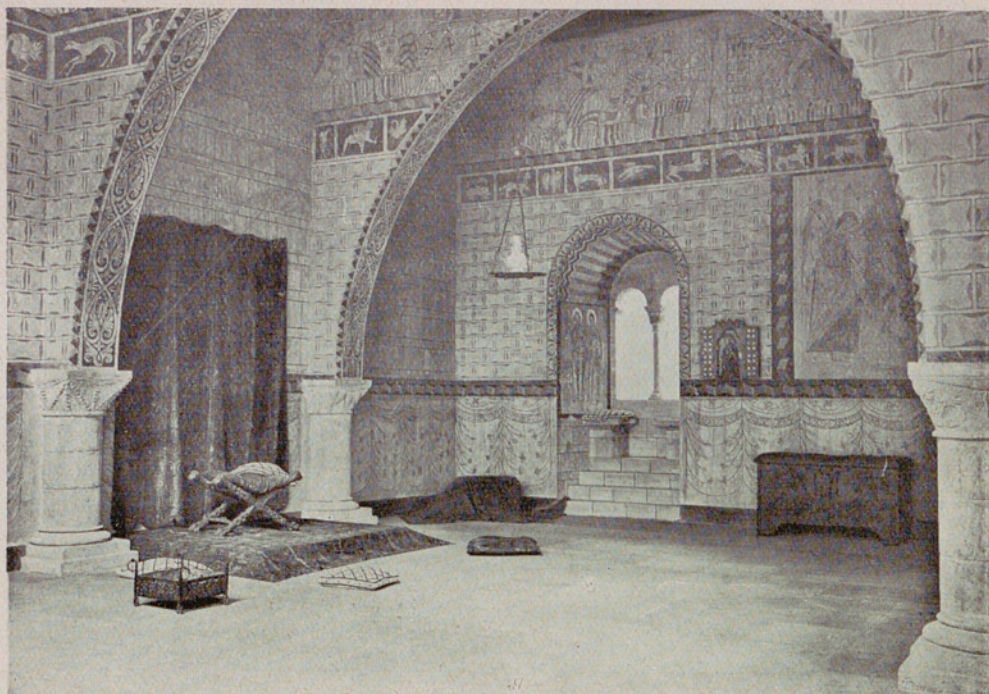

La sala de te

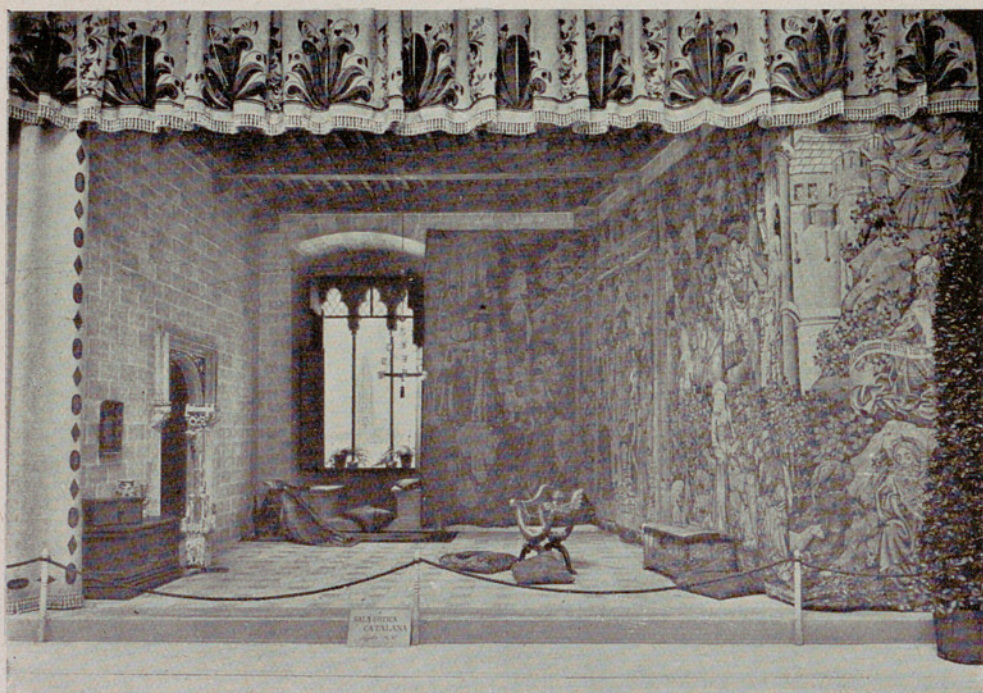

Mobiliari antic de la Secció Primera

Secció Primera. Sala Romànica

Secció Primera. Sala Gòtica

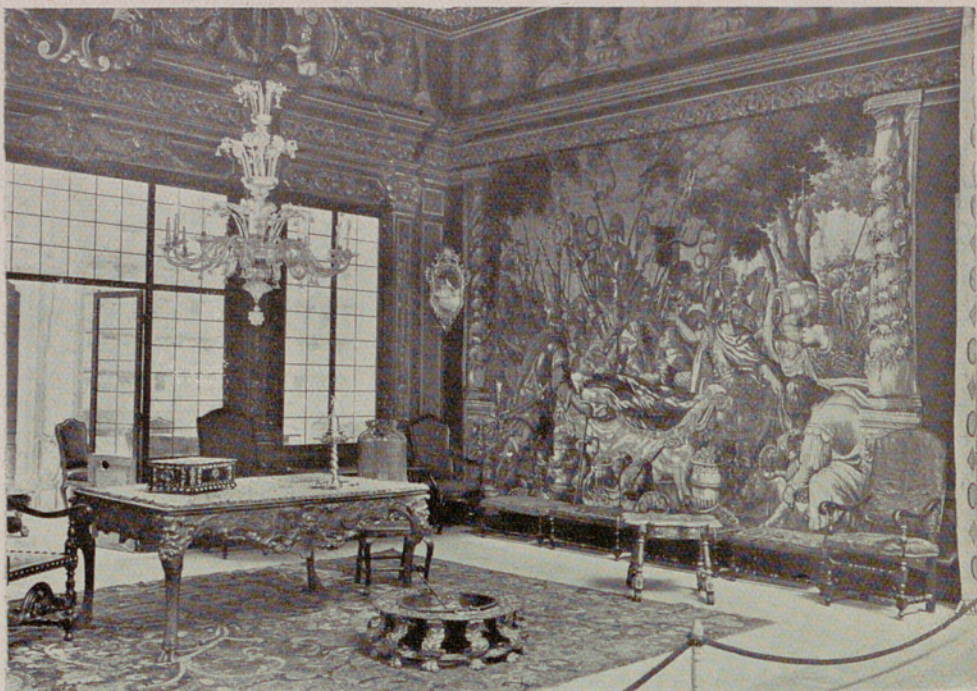

Secció Primera. Sala Renaixement

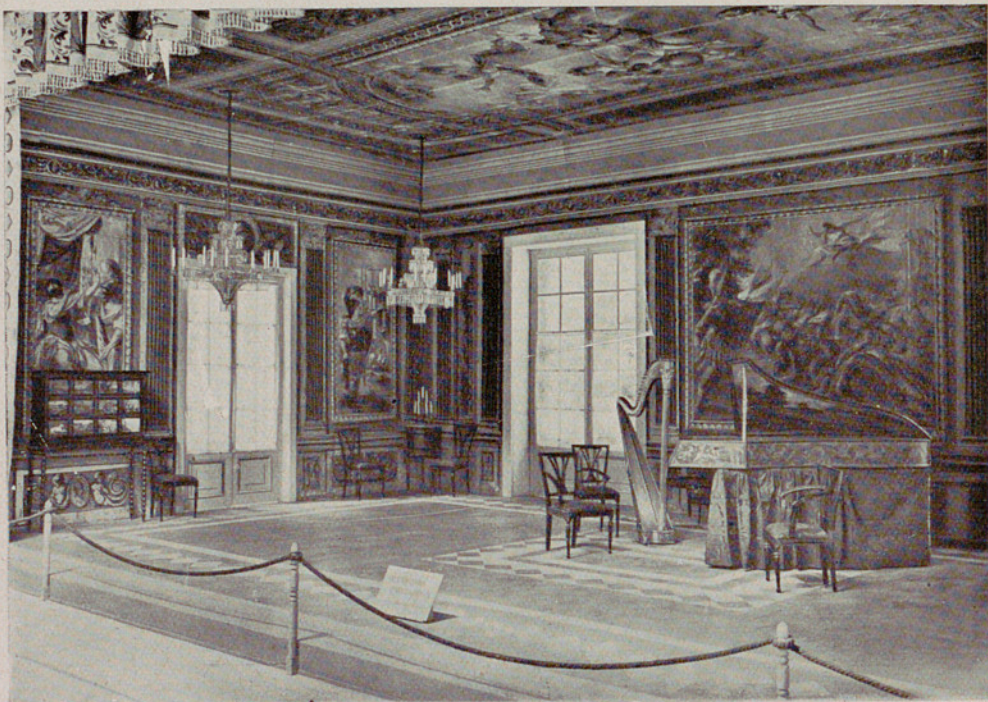

Secció Primera. Sala Barroca Castellana

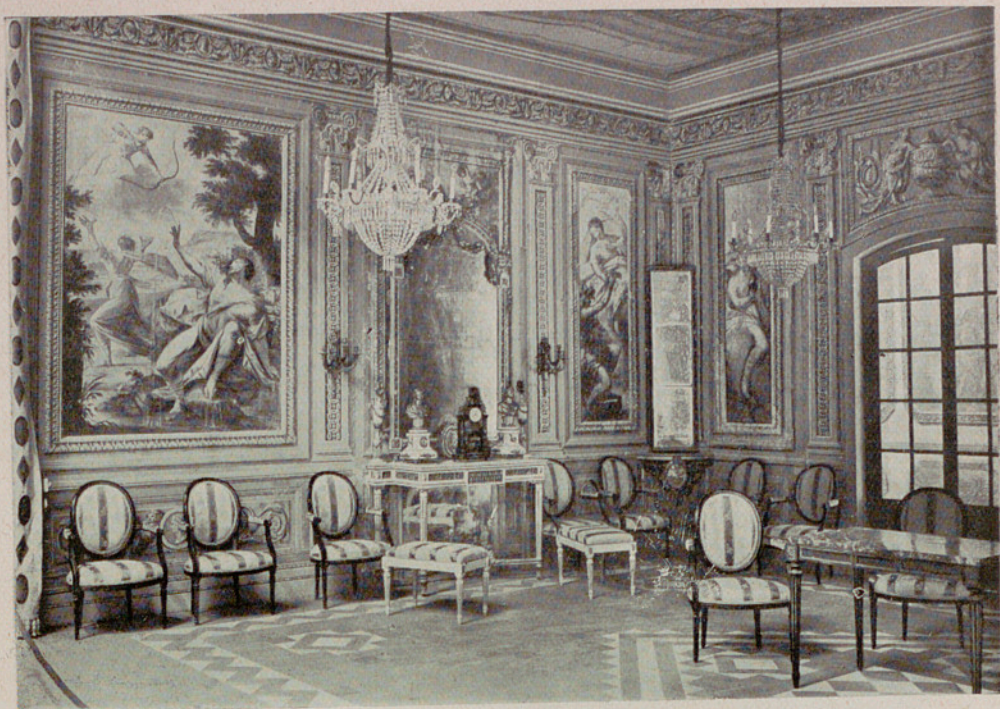

Secció Primera. Sala Barroca mallorquina

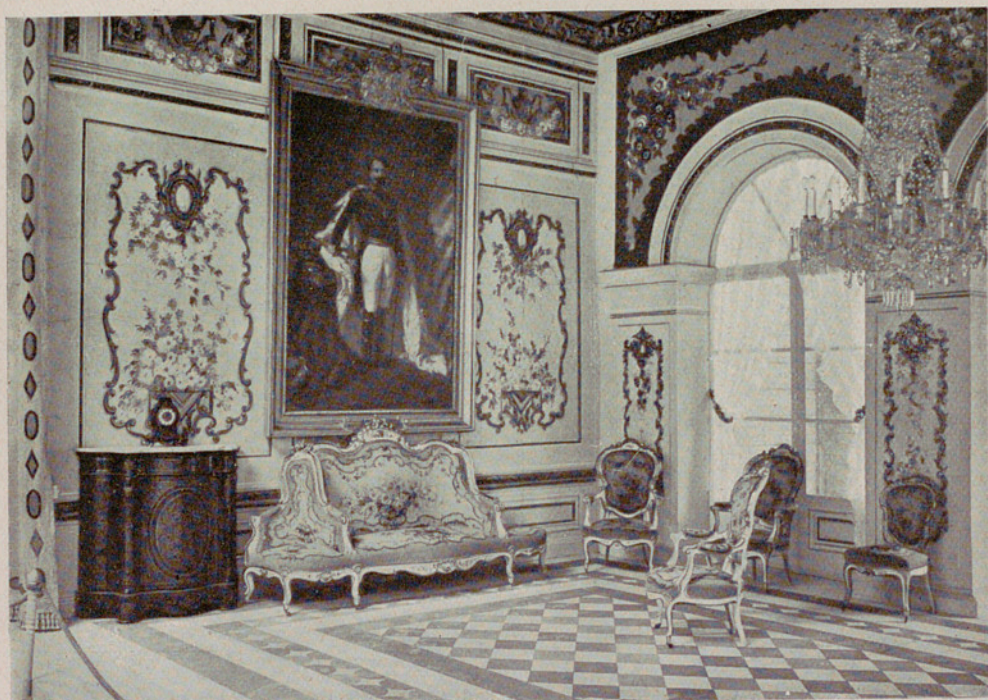

Secció Primera. Sala barcelonesa del XVIII

Secció Primera Sala barcelonesa del XIX

Secció Primera. Sala de l'època romàntica

Secció Segona. Instal·lació de la casa Herraiz y C.^a

Secció Segona. instal·lació de la casa Joan Busquets

Secció Segona. Instal·lació dels «Almacenes El Siglo»

Un aspecte de la Sala Francesa

Instal·lacions de la Secció Tercera.

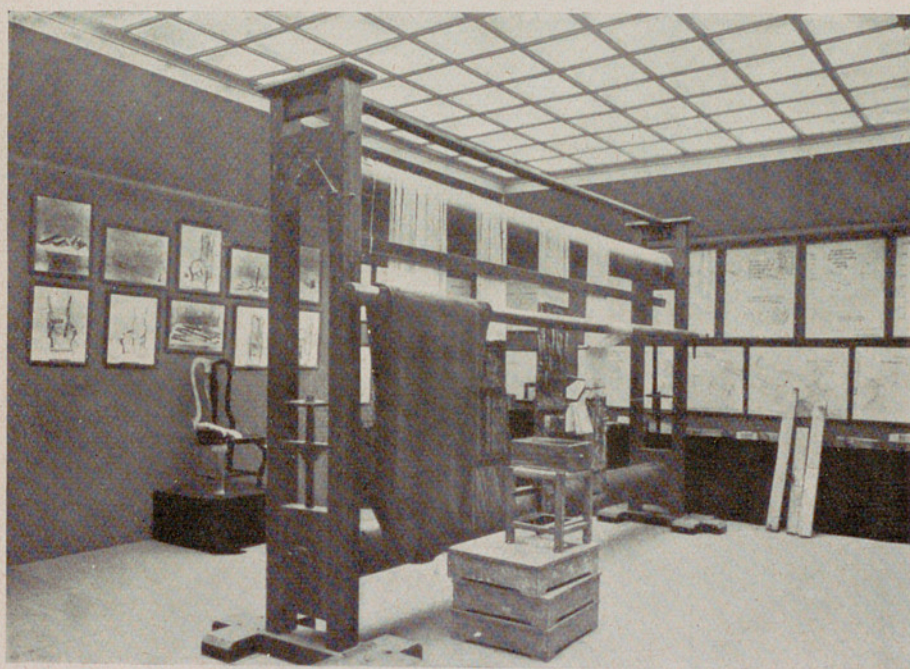

Altres instal·lacions de la Secció Tercera

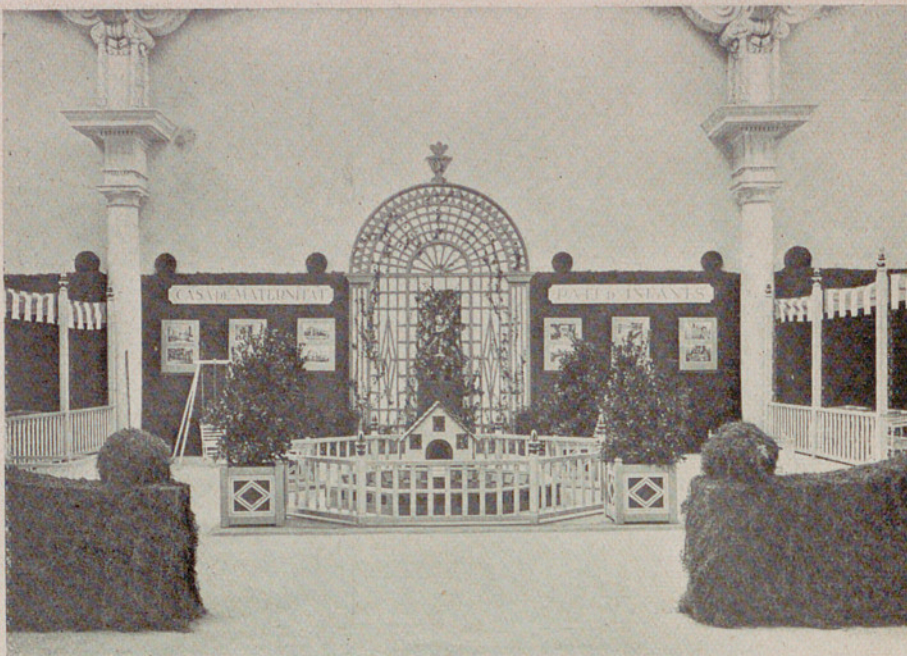

Les instal·lacions tècniques de les institucions de la Mancomunitat de Catalunya.

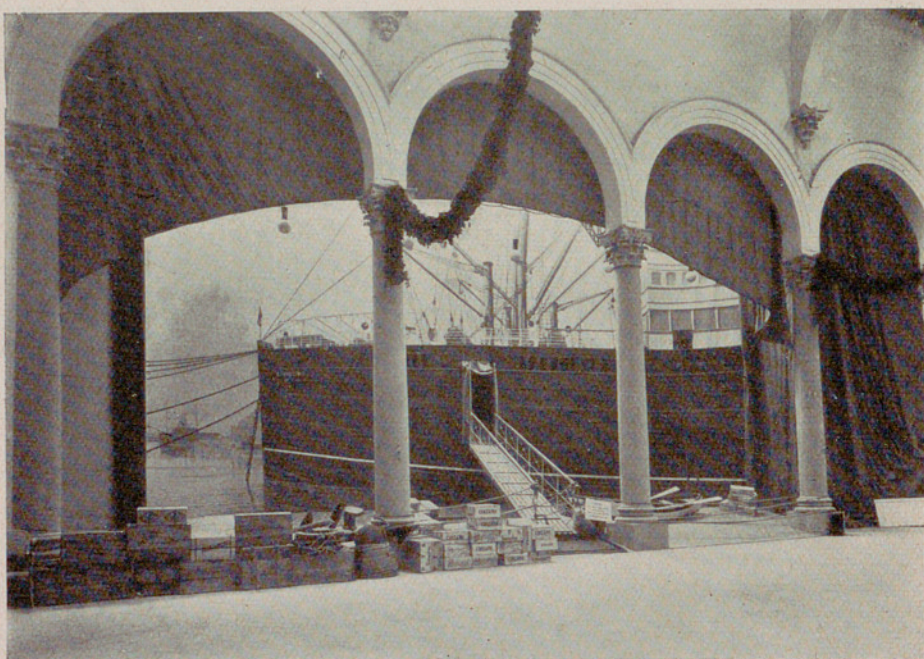

Un aspecte de les instal·lacions tècniques.

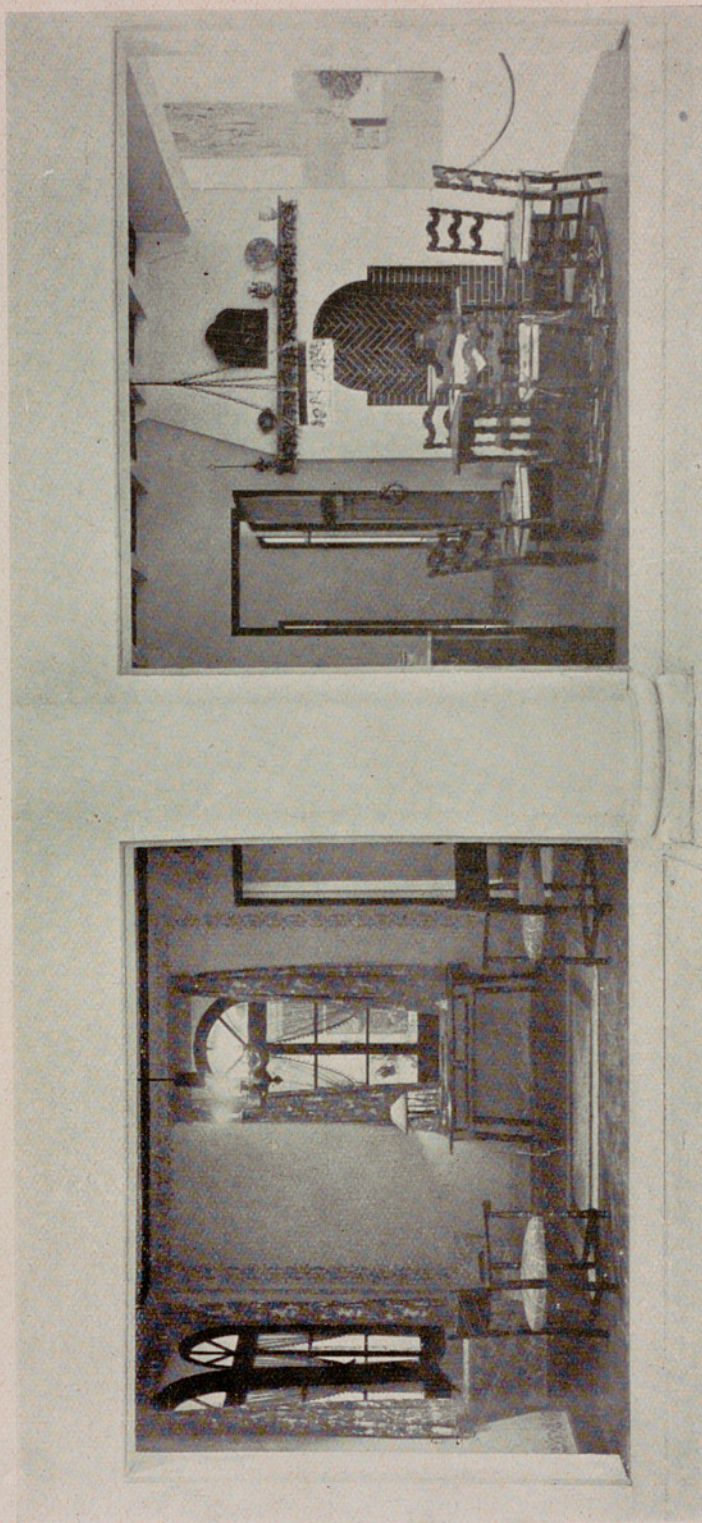

Una de les instal·lacions de mobles per a nens.

La instal·lació de la Companyia Transatlàntica.

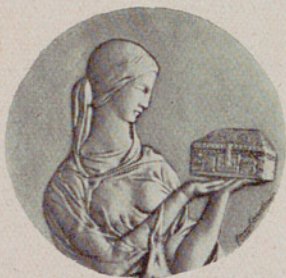

Dues de les habitacions presentades al Concurs de Mobiliari de la Casa Humil

Diploma donat als expositors, dibuixat per M. Grau Mas.

Medalla donada als expositors, modelada per J. Borrell Nicolau.

El banquet amb què els expositors obsequiaren el Comissari de l'Exposició Sr. Joan Pich.

EXCLÒS DE PRÉSTEC

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques

Reg. _____

Sig. _____

KL/10660

Ref. 12500

UNIVERSITAT AUTÒNOMA
DE BARCELONA
FACULTAT DE LLETRES

Dupl.

KL
/10660